

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Pedagogiky a psychologie

Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ

Studijní obor Dějepis – Občanská výchova
(kombinace)

**Vliv sociokulturních podmínek na utváření postojů a
rizikového chování v oblasti sexuality**

Influence of sociocultural conditions on the formation position
and risky behaviour in area of sexuality

Einfluss der soziokulturellen Bedingungen auf die Gestaltung der
Einstellungen und das Risikoverhalten im sexuellen Bereich.

Diplomová práce: 09–FP–KPP-39

Autor:

Kateřina Mazáčová

Podpis:

.....

Adresa:

Horní Podvinohradí, 169

687 08, Buchlovice

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	grafů	pramenů	příloh
110	17 498	20	11	6	29	2+1 CD

V Liberci dne: 16. 5. 2009

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ- HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Studentská 2 Tel.: 48535 2515 Fax: 48535 2332

Katedra: Pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant): Kateřina Mazáčová

adresa: Horní Podvinohradí 169
687 08, Buchlovice

studijní obor (kombinace): DJ - OV

Název DP: Vliv sociokulturních podmínek na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality

Název DP v angličtině: Influence of sociocultural conditions on the formation position and risky behaviour in area of sexuality

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Konzultant:

Termín odevzdání: Květen 2011

Pozn: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 15. 4. 2009

.....
děkan

.....
vedoucí katedry

Převzal(diplomant):

Datum: :

Název DP: Vliv sociokulturních podmínek na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Josífková

Cíl:

Teoretická část:

- vymezit důležité vlivy kulturních a společenských podmínek na utváření sexuálních postojů a sexuálního chování
- kriticky zhodnotit a utřídit současné poznatky týkající se této problematiky

Praktická část:

cíl výzkumu:

Zjistit vliv sociokulturních podmínek na rizikové chování českých adolescentů – především v oblasti sexuality

Požadavky:

- 1) prostudovat literaturu
- 2) zpracovat rešerši (komplikace a kritické zhodnocení poznatků)
- 3) na základě konzultací připravit výzkum
- 4) provést výzkum
- 5) vypracovat teze k diplomové práci

Metody:

- 1) analýza, syntéza
- 2) komparace
- 3) písemné dotazování
- 4) rozhovor

Literatura:

AUGUSTYN, Józef. *Sexualita v našem životě*. Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 1995

BROUK, Bohuslav. *Lidská duše a sex*. Odeon, 1992

OAKLEYOVÁ, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Portál, 2000

MURÍN, Gustav. *Sex kontra kultura*. Plus, 1999

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Karolinum UK, 1996

WEISS, Petr; ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Portál, 2001

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum

Podpis

Poděkování

V první řadě chci poděkovat PhDr. Jitce Josífkové za cenné rady a konzultace, které nemalou mírou přispěly k napsání této práce. Děkuji také své rodině a blízkým přátelům za neskonalou podporu a pomoc během celého studia a dodání sil při realizaci této práce.

VLIV SOCIOKULTURNÍCH PODMÍNEK NA UTVÁŘENÍ POSTOJŮ A RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V OBLASTI SEXUALITY

MAZÁČOVÁ Kateřina

Vedoucí DP: Phdr. Jitka Josífková

Anotace

Diplomová práce se zabývá vlivem sociokulturních podmínek - rodiny, školy, médií a vrstevníků - na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality, sexuálního chování a postoje adolescentů v ČR. Výzkum má za úkol na stanoveném populačním vzorku objasnit, do jaké míry uvedené sociokulturní vlivy určují jak hodnotovou orientaci, tak především sexuální chování a postoje mladých lidí v současnosti.

Summary

The diploma work deals with the influence of socio-cultural conditions such as a family, an education institution, media and peers on the formation of attitudes and unsafe behavior in the area of sexuality, sexual behavior and adolescents attitudes in the Czech republic. The main task of the research focuses on clarification of how much influence socio-cultural factors have on a value orientation and as well as on sexual behavior and young people attitudes in our society.

Zusammenfassung

Die Diplomarbeit beschäftigt sich mit dem Einfluss der soziokulturellen Bedingungen – der Familie, der Schule, Medien und Zeitgenossen – auf die Gestaltung der Einstellungen und das Risikoverhalten im sexuellen Bereich,

Sexverhalten und Einstellungen der Adoleszenten in der Tschechischen Republik. Die Aufgabe der Forschung ist es, auf dem bestimmten Bevölkerungsmuster zu erläutern, inwieweit die genannten soziokulturellen Bedingungen sowie die Wertorientierung, als auch das Sexverhalten und Einstellungen der Jugendlichen in der Gegenwart bestimmen.

Klíčová slova:

sexualita, učitel (rodič) a sexuální výchova, pubescent, adolescence, antikoncepce, pohlavní styk

Key words:

sexuality, a teacher (a parent) and sex education, pubescent, adolescence, contraception, sexual intercourse

Schlüsselwörter

Die Sexualität, der Lehrer (der Elternteil) und die sexuelle Erziehung, der Pubeszent, die Adoleszenz, die Antikonception, der Geschlechtsverkehr.

Obsah

1. Úvod	11
2. Utváření vývoje a jeho vlivu na sexualitu v dospívání	12
3. Rodina jako sociokulturní faktor utvářející sexuální chování jedince	13
3.1 Funkce rodiny	14
3.1.1 Socializační funkce	15
4. Pubescent a jeho citový a sexuální vývoj	16
5. Adolescence.....	18
5.1 Adolescence podle Petra Macka:	18
6. Sexualita.....	20
7. Sexuální výchova.....	21
7.1 Problém sexuální výchovy	22
7.1.1 Sexuální výchova ve světě	23
7.1.2 Sexuální výchova v České republice	24
8. Sexuální život a partnerství	26
8.1 Sexuální život z pohledu kulturního a náboženského.....	27
8.1.1 Diskuse k vlivu kulturního prostředí v historickém vývoji	27
8.1.2 Vliv kulturního prostředí na sexualitu (Weiss, Zvěřina)	29
9. Homosexualita a homosexuální chování.....	30
10. Rizikové chování v oblasti sexuality.....	32
10.1 Možná rizika sexuálního chování	32
10.1.1 Možné příčiny rizikového chování	33
11. Předvýzkum.....	35
11.1 Popis předvýzkumného vzorku.....	35
11.1.1 Průběh získávání respondentů	36
12. Použité metody	36
12.1 Metoda sběru dat.....	36
12.1.1 Způsob zpracování získaných informací	36
13. Analýza rozhovorů.....	38
13.1 Rozhovor č. 1 - Stanislava K.	38

13.1.1 Resumé.....	39
13.2 Rozhovor č. 2 – Petr M.....	39
13.2.1 Resumé.....	40
13.3 Rozhovor č. 3 - Václav M.....	41
13.3.1 Resumé.....	42
13.4 Rozhovor č. 4 - Kateřina O.....	43
13.4.1 Resumé.....	44
14. Diskuse	45
15. Výzkum	47
15.1 Výzkumné cíle	47
15.1.1 Výzkumný problém	47
15.1.2 Pojetí výzkumu	48
15.1.3 Stanovení výzkumných hypotéz a proměnných	48
16. Výzkumný vzorek	53
16.1 Výzkumná technika	53
16.1.1 Průběh sběru dat.....	53
16.1.2 Způsob zpracování dat	54
17. Výsledky dotazníkového šetření	55
17.1 Deskripce získaných dat u jednotlivých otázek	55
17.2 Vyhodnocení dílčích výzkumných otázek	75
17.2.1 Vyhodnocení dílčích výzkumných problémů	76
18. Závěr k dotazníkovému šetření	87
19. Sexuální chování v ČR – situace a trendy.....	87
19.1 Porovnání chování adolescentů v ČR a v zahraničí a možné odůvodnění tohoto chování.....	88
20. Závěr a diskuse.....	92
20.1 Doporučení pro zlepšení situace	92
Seznam zdrojů a použité literatury	94
Seznam použitých symbolů a zkratek.....	98
Seznam obrázků	99
Seznam tabulek	100
Seznam grafů.....	101
Seznam příloh.....	102

1. Úvod

Tématem diplomové práce je vliv sociokulturních podmínek na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality. Sexualitu dnes skloňujeme v různých podobách, ať už jde o sexualitu, která slouží k plození dětí, nebo jde například o projev partnerské lásky. V dnešní době je sexualita přirozená a patří k člověku naprosto neodmyslitelně, ovšem stále je velice intimní oblastí, kterou si každý z nás do jisté míry chrání před ostatními lidmi.

Na sexualitu musí být ale také pohlíženo z druhé stránky a to je: prostituce, znásilnění, sexualita jako jakýsi projev moci. Patří k ní také množství sexuálních úchylek a deviací. Člověk je bytost mnohvrstevná, tvořená několika úrovněmi bytí a to biologickou, psychologickou, sociální a spirituální, z nichž každá má svá vlastní témata a dohromady vytváří celistvého člověka.

Vzdělávat děti a mládež v oblasti sexuální výchovy se snažili pedagogové snad již od dob J. A. Komenského. Postupovali většinou empiricky, kdy byli podporováni vlastní životní zkušeností, aniž k tomu po dlouhá léta potřebovali jakékoliv rukověti či osnovy. Kamenem úrazu sexuální výchovy byla většinou spolupráce mezi výchovou školní a rodinnou a nutno přiznat, že tento problém přetrvává vlastně až do dnešních dnů. Ne vždy jde výchova rodinná ruku v ruce s výchovou školní.

Cílem této práce je zmapovat důležité vlivy sociokulturních a společenských podmínek na utváření sexuálních postojů a rizikového chování českých adolescentů – především v oblasti sexuality a také prozkoumat některé příčiny a chování ve vztahu ke společenským a kulturním vlivům. Mladí lidé dnes disponují různými technickými komunikačními prostředky. Jaká je však jejich komunikace, co se týče partnerského a sexuálního života? Především se zaměříme na sociokulturní faktory a rizikové chování, které mohou ovlivňovat psychický a sexuální vývoj.

2. Utváření vývoje a jeho vlivu na sexualitu v dospívání

Činitelé psychického vývoje – „Duševní vývoj lze charakterizovat jako proces vzniku, postupných změn a rozvoje psychických procesů, vlastností a integrace celé osobnosti. Jeho základem jsou vrozené dispozice, které se rozvíjejí pod vlivem prostředí.“¹

Dědičnost jako činitel psychického vývoje – „Dědičná výbava, tzv. genotyp, je v době početí souhrnem (do určité míry náhodně) vybraných dědičných dispozic. Normální psychické vlastnosti jsou dědičné polygenním způsobem, tzn. že na jejich vzniku se podílí větší množství genů, které by izolovaně měly jen nepatrný účinek - tyto geny se nazývají polygeny a společně vytvářejí dispozici ke vzniku určité vlastnosti (tato se dále rozvíjí v závislosti na vlivech prostředí.) Dědičnost v tomto případě nevytváří hotovou, neměnnou vlastnost, ale jen předpoklady určité kvality.“²

V této práci bylo nutno alespoň stručně zmínit genetické dispozice jako jeden z určujících vlivů na psychický vývoj jedince.

Faktory vnějšího prostředí jako činitelé psychického vývoje – „Pod vlivem vnějších podmínek se určitým způsobem projeví dědičné předpoklady dané organismu ve formě genotypu.

Fenotyp lze pak pojmut jako konkrétní realizaci určitého genotypu v určitém prostředí.

Genotyp představuje většinou pouze dispozice k rozvoji určitých projevů; ty jsou závislé na vnějších stimulech a na heritabilitě dané vlastnosti - tj. dědivosti toho kterého předpokladu. Míra heritability není u všech vlastností stejná.“³

S faktory vnějšího prostředí velmi úzce souvisí také vliv sociokulturních podmínek, jimiž se tato práce zabývá. „Nejvýznamnější skupinou vlivů jsou faktory vnějšího prostředí; působí zpravidla v rámci sociální interakce.

¹ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 7 s. ISBN 80-7184-317-2.

² Tamtéž 5 s.

³ Tamtéž 7 s.

- obecné sociokulturní vlivy, které působí na všechny členy dané společnosti a jejich obsahem je určitý společný řád (normy, hodnoty, způsoby chování), díky kterému je možné lepší porozumění a anticipace chování druhých. Vzhledem k působení těchto faktorů jsou si příslušníci určité dané skupiny do jisté míry podobní.
- vlivy vnějšího sociálního prostředí, vrstvy nebo skupiny, kam jedinec náleží; takto mu jsou normy a hodnoty zprostředkovány
- vlivy malých sociálních skupin (rodina, instituce, např. církev) z nichž nejvýznamnější je rodina jako primární socializační činitel; hlavními znaky jsou přímý kontakt a přesně definované role.⁴

3. Rodina jako sociokulturní faktor utvářející sexuální chování jedince

Rodina je jedním ze sociokulturních faktorů. Proč je právě rodina tak důležitá? Řekne-li se rodina, každý z nás si pod tímto slovem představí své vzpomínky, myšlenky, atd., které jsou v tom lepším případě pozitivní a hřejivé, v tom horším případě je tomu však naopak. Je tedy jasné, že v různých rodinách jsou podmínky pro utváření sebevědomí dítěte velmi různé.

Ideální rodina snů, ve které se občas neobjeví hádky a křik, snad neexistuje. Ovšem pokud má dítě dostatek dřívějších hlubších zážitků a pocitů pozitivních, pak drobné hádky dítě tolik neovlivní.

Je tedy zřejmé, že rodina má na jedince velký vliv. Vztah rodiny a vývoj dítěte, je v zájmu mnoha odborníků.

Jejich pohledy se na rodinu často liší, ale troufám si říct, že by většina souhlasila s tvrzením, že rodina je nejpřirozenějším prostředím pro růst, vývoj a výchovu dětí.

⁴ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 7-8 s. ISBN 80-7184-317-2.

Z tohoto důvodu, považuji rodinné fungování a způsob rodinné výchovy za jeden z faktorů, kterým je důležité se pro tuto práci zabývat.

Rodina přináší nejpřirozenější podmínky pro sexuální výchovu. Každá rodina utváří jedinci určitý pohled na svět a výchovu k občanství. Dítě totiž přijímá od své rodiny a vůbec celého okolí postoje, názory, stereotypy, atd. Některé rodiny vytvářejí prostředí, ve kterém se dítě snadno rozvíjí. Důležitá je hlavně důvěra, která panuje ve fungující rodině.

Nejvýznamnější dětský psycholog Zdeněk Matějček hovoří o tom, že sexuální výchova v rodině má tři základní součásti: vztah, vzor a poučení. Rovina vztahu představuje základní citové naladění dítěte, jeho schopnost přijímat druhé, mít k nim důvěru, dávat něco ze sebe, prostě mít rád. Tomu se dítě učí již od počátku soužití s lidmi, tedy již od narození a i před ním. Již v této době se rozhoduje o tom, jaké vztahy bude jednou dítě mít s ostatními lidmi.⁵

3.1. Funkce rodiny

Funkce rodiny se vyvíjí v souvislosti se společenskými změnami a proměnou kulturních faktorů, které ovlivňují postavení rodiny ve společnosti i vztahy uvnitř rodiny. Moderní rodina pozbyla některé ze svých dřívějších funkcí. Jiné funkce pouze ztratily (popř. získaly) na důležitosti⁶

Rodina jako instituce plní řadu funkcí. Rodiny se dají dělit podle toho, jak plní výchovnou péči vůči dítěti. Mezi funkce rodiny patří dle Višňovského:

- a) biologická funkce – projevuje se na rovině reprodukční (udržování rodu) a ve vzájemných erotických vztazích mezi manželi – souvisí s emocionálními funkcemi. Svou podstatou je to jedna z nejdůležitějších funkcí.
- b) ekonomická funkce – sem spadá zabezpečování chodu domácnosti, uspokojování základních biologických potřeb.

⁵ MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996, 67 s. ISBN 80-7367-325-8.

⁶ VÝROSTL, J. Aplikovaná sociální psychologie. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 336 s. ISBN 80-7178-272-6.

- c) výchovná funkce – rozhodující a nenahraditelná, výchova v rodině přímo ovlivňuje kvalitu osobnosti.
- d) psychohygienická a emocionální funkce – rodina dává pocit stability a citového bezpečí. Jsou zde důležité vzájemné citové vazby mezi členy rodiny.
- e) ochranná funkce – zakládá se na ochraně zdraví dětí, základní podoba je upravena legislativně v Zákoně o rodině.
- f) socializační funkce– rodina připravuje dítě na jeho další život ve společnosti.
- g) rekreační funkce – projevuje se rozvíjením zájmů dítěte, efektivní organizování jeho volného času.⁷

Musíme však myslet i na to, že na rodinu nelze pohlížet jen z důvodu zajišťování potřeb dítěte. Samotní rodičové byli také nejdříve děti, partneři, manželé. G. H. Orvin mluví o tom, že funkční partnerství se pozitivně odráží i v rodičovství – šťastný manžel/šťastná manželka bude i lepším rodičem.⁸ Důležitá je rodina v identifikační funkci utváření vzorů pro mužské a ženské chování. například u S. Freuda ve fázi falické jde o ztotožnění dítěte s osobou stejného pohlaví.

Po tomto stručném přehledu funkcí rodiny, bych ráda nastínila některé, které pro toto téma považuji za důležité.

3.1.1. Socializační funkce

Rodina je společenství primární sociální skupiny, má na jedince v jistém smyslu zcela zásadní vliv z několika důvodů. Na rodinu lze nahlížet jako na systém. Rodiče představují pro dítě první sociokulturní zkušenost. „Svým chováním mu bezprostředně a dlouhodobě ukazují vzory chování v různých

⁷ VIŠŇOVSKÝ, L., Kačáni, V. Základy školské pedagogiky. Bratislava: IRIS 2002, 198 s. ISBN 80- 89018-254.

⁸ ORVIN, G. H. Dospívání. Kniha pro rodiče. Praha: Grada, 2001, 21 s. ISBN: 80-2470-124-3.

situacích a příznačných pro určité pohlaví, se kterými se dítě snaží ve větší či menší míře identifikovat. V tomto kontextu se mluví o rané socializaci, v níž rodiče vystupují jako významní druzí (significant others) a zprostředkovávají prvotní styk mezi dítětem a společností⁹.

Vágnerová dále mimo jiné říká: „Dítě je socializováno podle dvou rovin působení rodiny na něj

- a) specifika rodiny působící bez rozdílu na všechny členy tak, jak jsou interpretovány sociokulturní vzorce (např. způsob komunikace, obsah různých rolí, určité způsoby řešení situací, hodnotová orientace apod.)
- b) specifika rodiny působí na dítě individuálně, co se týče:
 - míry pozitivního citového vztahu (přijetí dítěte podporující jeho jistotu)
 - úrovně kontroly dítěte a zpětné vazby při plnění rodičovských požadavků (odměňování žádoucího a trestání nežádoucího chování u dítěte)¹⁰

4. Pubescent a jeho citový a sexuální vývoj

Období tzv. pubescence časově vyplňuje období dospívání a to především druhou dekádu života. Toto období je přechodem mezi dětstvím a dospělostí.

Přikláním se k rozdělení L. Lisé a J. Langmeiera, kteří rozděľují období dospívání do dvou fází:

- a) období pubescence
- b) období adolescence

⁹ BAGBY, E. Rodinná socializácia a poruchy osobnosti. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1983, 147 s. ISBN 80-08-02498-4.

¹⁰ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 20 s. ISBN 80-7184-317-2.

V této práci, konkrétně v této kapitole, budu pojednávat o pubescenci. Důvodem pro charakteristiku právě tohoto vývojového období je souvislost s teoretickou částí této práce, kde respondenti splňovali podmínku věkové kategorie 18-30 let, tedy období, které předchází adolescenci.

Celkově je na dospívání pohlíženo jako na období velmi dramatické, složité a konfliktní, plné změn jak tělesných tak psychických a sociálních, ale také jako na období dosti zásadní pro budoucí vývoj jedince a jeho budoucnost jako takovou. Dospívající zakončuje povinnou školní docházku a volí si své budoucí povolání, začíná se osamostatňovat, prožívá „první lásky“ a zklamání. Vzhledem k těmto skutečnostem si troufám říci, že je toto vývojové období nejen důležitým mezníkem v životě člověka, ale také obdobím velmi subjektivně prožívaným.

„Pubescence, je časově lokalizována přibližně mezi 11. a 15. rok, s individuální variabilitou, danou především geneticky. Dochází v něm ke komplexní proměně všech složek osobnosti dospívajícího. Nejvýraznější je tělesné dospívání, spojené s pohlavním dozráváním. V souvislosti s ním, se mění zevnějšek dospívajícího a stává se podnětem ke korekci sebepojetí.“¹¹

Období pubescence můžeme členit na fázi prepuberty a fázi vlastní puberty.

Fáze prepuberty - tato fáze začíná prvními známkami pohlavního dospívání, kdy se objevují první sekundární pohlavní znaky a končí nástupem první menstruace u dívek

a u chlapců analogicky polucí. U dívek dnes tato fáze většinou trvá zhruba od 11 do 13 let a u chlapců probíhá fyzický vývoj asi o 1-2 roky později.¹²

¹¹ VÁGNEROVÁ, M. Psychologie problémového dítěte školního věku. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997, 88 s. ISBN 80-7184-487-X.

¹² LANGMEIER, J. Vývojová psychologie pro dětské lékaře. Vyd. 1. Praha: Avicenum, 1983, 41 s. ISBN 80-90 1549-0-5.

Fáze vlastní puberty - nastupuje po dokončení fáze prepuberty a trvá do dosažení reprodukční schopnosti.¹³

5. Adolescence

Pojem adolescence pochází z latinského slova „adolscere“, které znamená v českém překladu: dorůstat, dospívat nebo mohutnět. Adolescence je jako vývojové období vymezeno ne zcela pevně. V literatuře se setkáváme s více názory ohledně rozdělení dospívání. V tomto období dochází ke změnám a to k psychologické, tělesné i sociální úrovni. Adolescenci charakterizuje určité napětí mezi prakticky plnou fyzickou a sexuální dospělostí, kdežto sociálně-psychologicky se mladý člověk teprve hledá. V této fázi se uklidňují vztahy mezi rodiči a roste význam vztahů s vrstevníky. Dospívající se v této fázi kromě adolescentů nazývají jako „dorost“ nebo „teenagers.“

5.1 Adolescence podle Petra Macka:

Na rozdíl od Langmeira nazývá Macek celé období dospívání za adolescenci.

„Jestliže má současná psychologie určité obtíže s jasným teoretickým vymezením období adolescence, je to především v důsledku složitosti této etapy života. Adolescence je dnes mnohovrstevným sociálním, kulturním a psychologickým fenoménem. Vyjadřuje ji určitý životní styl, který v zásadě není společensky ceněn jako méně hodnotný než jiné životní styly. Zejména zde můžeme spatřovat velkou změnu ve srovnání s životem dospívajících před několika desítkami let. Tzv. typické charakteristiky adolescentů se v současnosti stávají žádanými a vysoce ceněnými i v jiných věkových kategoriích – zejména díky působení masově sdělovacích prostředků si řada dětí přeje být co nejdříve „teenagery“, řada dospělých se „výhod“ dospívání nechce vzdát. K těmto „výhodám“ patří nezávaznost, svoboda, možnost volby a oproštění se od stereotypů všednosti a každodennosti. Vysoce ceněné a s adolescencí spojované je tradičně zdraví a

¹³ Tamtéž 45 s.

fyzická zdatnost, současně však i fyzická krása, sexuální přitažlivost a sexuální výkonnost. Další typická charakteristika dospívajících – rozvinuté abstraktní myšlení, jeho rychlost, flexibilita a neulpívání na starých informacích a zkušenostech získávají vysoký bonus v souvislosti s informační záplavou a chaosem díky televizi, Internetu, mobilním telefonům a virtuální realitě.¹⁴

Reflexní postřehy v diplomové práci:

Každý jedinec je jinak připraven vstoupit do života a nést plnou zodpovědnost za své jednání a činy, k čemuž přispívají i sociokulturní podmínky, v nichž se mladý člověk nachází. Velmi důležité je upřednostňovat žebříček hodnot, být citově stabilní a mít schopnosti se dobře orientovat v dnešní společnosti.

Petr Macek ale také uvádí nevýhody adolescence: „K adolescenci patří kromě zmíněné vyšší míry individuální svobody také následné znepokojení z vlastní zodpovědnosti; rovněž určitá emoční vypjatost, názorová pluralita, hodnotové rozkolísání, a v důsledku toho někdy i ztráta dosavadních jistot v soukromém, profesionálním a veřejném životě.“¹⁵

Spisovatel Jiří Šimek dodává: „Stejně tak jako v každém vývojovém období se i v adolescenci setkáváme s určitým vývojovým úkolem. Nezvládnutí tohoto úkolu pak lze definovat takto: „neschopnost navazovat dospělé přátelské a intimní vztahy vede k izolaci, k samotě. Kdo nedovede navazovat vztahy, zůstává sám. Při vážnější poruše člověk nezaloží rodinu vůbec, nebo se mu brzy rozpadne a on pak buď zůstane sám a štěstí dál nezkouší, nebo opakovaně vstupuje do dalšího a dalšího manželství, a všechna končí stejně, rozchodem.“¹⁶

¹⁴ MACEK, P. Adolescence. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 184 s. ISBN 80-7178-348-X.

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ ŠIMEK, J. Lidské pudy a emoce: Jak jim porozumět a jak s nimi žít. Praha: Lidové noviny, 1995, 69 s. ISBN 80-7106-121-2.

Vágnerová mimo jiné říká, že „adolescence má poskytnout jedinci čas a možnost, aby dosáhl předpokladů být dospělým ve všech oblastech.“¹⁷

6. Sexualita

Pojem sexualita je velmi úzce spjat s touto prací. Definice na vysvětlení tohoto pojmu existuje několik. Sexuologický slovník uvádí: „*Sexualita je soubor vlastností a jevů, které vyplývají z pohlavních rozdílů*“.¹⁸ Tuto definici podporuje např. Josef Augustyn, který uvádí: „*Samotné slovo sexualita ukazuje na prostý fakt, že jsme mužem nebo ženou*“.¹⁹ Hamanová a Machová se shodují, že sexualita udržuje vztah dvou lidí na úrovni určitého porozumění, vzájemných hodnot a citů. Obě autorky dále uvádějí: „*Sexualita je sebepojetí jedince jako ženy nebo muže, na vztahy k ostatním mužům a ženám společnosti i specificky intimní vztah k jedné blízké osobě partnera*“.²⁰ Radim Uzel ve své příručce popisuje, jak ji vnímá většina populace. Píše: „*Uteče ještě hodně vody ve Vltavě i v Moravě než v naší jazykové oblasti zdomácní pocit, že lidská sexualita není nic nemravného a sprostého, že je to kulturní fenomén provázející život každého jedince od narození do smrti a vlastní pohlavní styk je jeho pouhým zlomkem*.“²¹ Sexualita je spojena s vývojem etických a estetických tendencí. Je určitým vývojovým stádiem, na něž bezprostředně navazují psychobiologické a psychosociální procesy, které utvářejí rámec puberty. Jsou různé pohledy na sexualitu: velice liberální přístup, kdy má jedinec právo dělat si v této oblasti, co chce nebo autoritativní styl, kdy je kladen důraz na poslušnost dítěte za každých okolností. Rodiče se snaží plně si podřídit osobnost dítěte své autoritě, lpí na přísném, jimi stanoveném režimu, přísně

¹⁷ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 254 s. ISBN 80-7184-317-2.

¹⁸ CAPPONI, V., HAJNOVÁ R., NOVÁK, T. Sexuologický slovník. Praha: Grada 1994, 120 s. ISBN 80-7169-115-1.

¹⁹ AUGUSTYN, J. Sexualita v našem životě. Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1995, 13 s. ISBN 80-85527-99-5.

²⁰ MACHOVÁ, J. HAMANOVÁ, J., Reprodukční zdraví v dospívání. Jinočany: H&H, 2002. 140 s. ISBN 80-86022-94-3.

²¹ UZEL, R. Sexuální výchova. Vzdělávací institut ochrany dětí. 2006, 23 s. ISBN 80-86991-69-5.

vyžadují plnění úkolů. Je zde jasně určena nerovnost rodič – dítě. Myslím si, že takto vychovávané dítě je sice odpovědné, ale má nízkou výkonovou motivaci, je méně společenské a spontánní. A nebo přístup restriktivní, kdy je mu mnohé zakázáno. To souvisí se sociokulturními podmínkami. Přístup v naší společnosti je odlišný, existují různé názory a proudy, jinak se bude na danou situaci dívat např. věřící křesťan, jinak ateista, atd.

7. Sexuální výchova

Je cílená, společenská a permanentní (celoživotní) činnost ovlivňující sexuální chování, postoj a hodnotový systém každého člověka.²²

Na rozdíl od mnoha jiných výchovných disciplín bývá tato posuzována z hlediska politického, náboženského nebo obecně etického.

Již dnes se u nás vyskytuje mnoho titulů, které se sexuální výchovou více či méně zabírají. Významným představitelem a odborníkem na výchovu citovou a sexuální u dětí i dospívajících a dětskou psychologii se zabýval Zdeněk Matějček, (již zemřel). Publikoval mnoho odborných knih, ve kterých přitažlivým způsobem předává mimo jiné rodičům a vychovatelům své poznatky vědeckého a výzkumného pracovníka a zkušenosti z psychologické poradenské služby.²³ Mezi další odborníky zabývající se sexualitou mládeže patří Jaroslava Pondělíčková, jež se snaží radit a poskytovat informace samotné mládeži. Také Kamil Janiš se dlouhá léta věnuje sexuální výchově z pohledu pedagoga. Jeho výsledky rovněž shrnují odborné publikace na mnohých pultech českých knihkupectví. Odborníků zabývajících se tímto žánrem je samozřejmě mnohem více. Veřejnosti je znám

²² RYDLO, J. Sexuální výchova v programu školy. In Vedení školy. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. r. o. 1999, 20 s, ISBN 80-902189-0-3.

²³ Výběrová bibliografie Zdeňka Matějčka: *Počátky našeho duševního života* (s J. Langmeierem), Panorama 1986, *Vývojové poruchy čtení*, SPN 1978, *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*, Portál 1994, *Co děti nejvíc potřebují*, Portál 1994, *Co, kdy a jak ve výchově dětí*, Portál 1996, *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk* (s M. Pokornou), Jinočany 1998, *Škola rodičů*, Maxdorf 2000, *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk* (s M. Pokornou), Jinočany 1998.

zejména Radim Uzel²⁴, často vystupující v médiích, jenž publikuje mnoho knih, spíše však populárně-naučných, tedy pro širší veřejnost. Články spojené se sexualitou mládeže uveřejňuje zejména na webových stránkách www.planovanirodiny.cz. Stalo se již tradicí, že po každém Celostátním kongresu k sexuální výchově v České republice, který se koná v Pardubicích, vychází sborník, jež obsahuje v písemné podobě přednesené referáty zde jmenovaných i jiných významných kapacit daného oboru.

Jedním z hlavních cílů sexuální výchovy podle Šilerové je utvoření zdravého vztahu k vlastnímu tělu a ke své sexualitě.²⁵

7.1. Problém sexuální výchovy

Již od svého narození je jedinec nasměrován pro jednu ze dvou zcela odlišných sexuálních rolí – chlapce nebo dívky. Odlišných v chování, zájmech, ve způsobu práce a v celém svém poslání. To vše je v podstatě podmíněno biologicky a správnou nebo špatnou výchovou může být posilováno nebo zmařeno. Děti jsou od přírody zvědavé a sexualita patří do oblasti, která u nich vyvolává mnoho otázek. Mluvit s dětmi o sexualitě je jistě jedním z důležitých aspektů rodičovské výchovy. Není určen ideální věk na to, kdy začít o sexualitě s dítětem mluvit. Je třeba brát ohled na dítě. Podle některých psychologů je nejlepší počkat, až se dítě začne ptát samo. V tom případě otázky pochází od něj a to znamená, že je připraveno přijmout odpověď. A děti se dříve nebo později ptát začnou. Samozřejmě názorů na to, kdy se má s dítětem začít mluvit o sexualitě je mnoho a často stojí v tvrdé opozici.

Nový ministr školství Josef Dobeš řeší nečekaný problém: jak mají učitelé s dětmi mluvit o sexu. Příručka o sexuální výchově, která vznikla ještě za předchozího vedení ministerstva školství, totiž vzbuzuje emoce. Mluvit o sexu

²⁴ Výběrová bibliografie Radima Uzla: Antikoncepční kuchařka aneb cesty k sexuálnímu zdraví, Grada 1999, Člověk je živočich sexuální (s L. Hessem), Vademekum 1999, Mýty a pověry v sexu, Práce 1991.

²⁵ ŠILEROVÁ, L. Sexuální výchova – Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě. Praha: Grada Publishing. 2003, 103 s. ISBN 80-247-0291-6.

budou s dětmi nejen rodiče, ale i školy. Ministr školství Josef Dobeš si za výukou této problematiky stojí. Zároveň ale chce, aby ještě před tím, než se s ní začne, byla jednotlivá témata probírána s rodiči. Připustil také, že ministerstvo pozmění příručku sexuální výchovy pro základní školy.²⁶

Je těžké mluvit s dětmi o sexu frontálně, protože každý má jiné výchozí zkušenosti z rodin a každý pochází z jiného sociokulturního prostředí a také je trochu v jiné fázi dospívání a zrání. Toto téma je velmi choulostivé, a proto musí učitel s určitými zjištěnými poznatky postupovat velmi opatrně.

7.1.1 Sexuální výchova ve světě

Ne všude je situace stejná jako v České republice a to svědčí o opaku v rozvojových zemích, kde se podceňuje otázka sexuální výchovy. Zcela specifickou situaci můžeme pozorovat třeba v některých oblastech rozvojového světa, kde v popředí stojí populační výchova s hlavním důrazem na regulaci rozmnožování. Klade důraz na antikoncepci a na morální zodpovědnost za demografickou explozi. Jak ve své studii uvádí Radim Uzel²⁷, v některých severských zemích (Dánsko, Finsko), ale také ve Velké Británii se používá termín *výchova k mezilidským vztahům a ke komunikaci*. Jak už název napovídá, zabývá se navíc psychologickými, sociálními a kulturními aspekty lidského partnerství, učí mládež komunikačním dovednostem a vytváří žebříček etických hodnot. Pro bývalé socialistické země, ale také pro jihoevropské země s latinskou kulturou (Itálie a Portugalsko, ale také do jisté míry i Francie a Turecko) je charakteristický termín *rodinná výchova*. Ta se zaměřuje hlavně na kultivaci budoucího

²⁶ VÁLKOVÁ, Hana. O sexu se na základních školách mluvit bude. Nejprve ale s rodiči.. IDnes.cz : Zprávy [online]. 2010, 1, [cit. 2010-12-03]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/o-sexu-se-na-zakladnich-skolach-mluvit-bude-nejprve-ale-s-rodici-pv8-domaci.asp?c=A100806_173112_domaci_hv>.

²⁷ UZEL, R. Sexuální výchova u nás a v Evropě. In: *4. kongres k sexuální výchově v České republice*. Praha: SPRSV, 1996, s. 62.

manželského a rodinného života. Rodičovství zde považují za základní hodnotu a cíl každého lidského jedince.

Sexuální výchova, tak jak je pojímána třeba ve Švédsku a v USA a jak ji chápe i Mezinárodní federace pro plánované rodičovství (IPPF) v souladu se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) je jakousi syntézou všech výše jmenovaných směrů. Představuje nejen přípravu na sexuální život, ale vychovává i k mezilidským a rodinným vztahům. Klade důraz na antikoncepci a prevenci sexuálně přenosných nemocí, ale řeší i psychologické a psychosexuální problémy spojené s každým partnerským soužitím. Odborníci právem poukazují na to, že sexuální výchova je širším pojmem, než tradiční rodinná výchova, kterou v sobě zahrnuje. Bylo by totiž naivní předpokládat, že třeba problémy předmanželské sexuality, onanie, homosexuality, ale i důrazná prevence sexuálního zneužívání dětí může být jednoznačně zahrnuta pod pojem rodinná výchova. Naproti tomu kultivace partnerských vztahů, vzájemná úcta, pocit zodpovědnosti, ale i láska jsou nesporně sexuální výchovou par excellence.

7.1.2 Sexuální výchova v České republice

Odpovědnost kontroly realizace sexuální výchovy na školách spadá na ředitele školy, popřípadě na jím pověřeném zástupci. Právo kontroly však mají i rodiče žáků. Tato specifika kontroly jsou dána již zmíněným principem sexuální výchovy – spolupráce s rodinou a rodiči žáků.

„Na českých školách v současné době dochází k proměně formy vyučování. Naše školy mají vyučovat podle tzv. rámcového vzdělávacího programu (RVP). To znamená, že učivo už není rozděleno do předmětů, jak jsme znali dříve, ale rozděluje se do vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny vzdělávacími obory. Dříve spadal sexuální výchova zejména do předmětu biologie a rodinné výchovy. V rámci RVP je především součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.“²⁸

²⁸ SKALKOVÁ, H., a kol. Genderovou optikou: zaměřeno na český vzdělávací systém. Praha: Gender Studies, 2008, s. 23. ISBN 978 80 86520 28 5.

"Sexuální výchova je ve vzdělávacím procesu v ČR pojímána jako tzv. nadpředmětové téma, které je podle rámcového vzdělávacího programu ukotveno v konkrétní vzdělávací oblasti," popisuje současnou situaci Tereza Brůchová z tiskového odboru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V předškolním vzdělávání (3-6 let) jde o oblast Dítě a jeho tělo nebo Dítě a ten druhý. V základním vzdělávání se jedná o oblast Člověk a jeho svět (6-11 let), Člověk a zdraví nebo Výchova k občanství (11-15 let) a o průřezové téma Osobnostní a sociální výchova (6-15 let). Rámcové vzdělávací programy pro střední vzdělávání se dosud připravují, i v těch dosavadních je ale téma sexuální výchovy zahrnuto.²⁹

Co se týká důvěry žáků v pedagogy, v realitě je vskutku problém s možnou žákovou důvěrou. Učitelé především reprezentují autoritu školy a až na druhém místě je možnost být pro jedince nestranným důvěrníkem. Často si dítě není jisto loajalitou pedagoga a bere v potaz možné oznámení případného problému někde „výše“. Proto studenti kantorům převážně nedůvěřují. Jedním způsobem, jak by se tento problém mohl řešit, je zaměstnat člena sboru, který bude plnit pouze poradenské úkoly a který vůbec neplní vyučovací nebo kázeňskou funkci.

Tam, kde pedagogové nebo dokonce rodiče neodpovídají dětem na jejich otázky ohledně sexuality, a nebo odpovídají vyhýbavě, přestanou se jich děti brzy ptát a ptají se jinde, často u svých **vrstevníků**. V obou případech pak mohou hlavně od svých kamarádů dostat nepravdivá, zkreslená, nečistá až vulgární sdělení. Dítě se postupně osamostatňuje, pozvolna se vymaňuje z vlivu rodičů a hledá svou vlastní identitu. Kamarádi začínají hrát novou a mnohem významnější úlohu v životě pubescenta. Jejich prostřednictvím se mladý člověk učí vycházet s jinými lidmi a přizpůsobovat se skupině, k níž patří. Dojde-li z nějakých důvodů ke střetu zájmů pubescenta a někoho dalšího, veřejné mínění třídy nebo jiné skupiny vrstevníků je tak silné a jeho odsudek představuje takovou hrozbu, že

²⁹ LABUSOVÁ, Eva. Sexuální výchova v ČR [online]. 2/2008 [cit. 2010-12-02]. Sexuální výchova v ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.azrodina.cz/2441-sexualni-vychova-v-cr>>.

pubescent raději riskuje i dost vážný konflikt s rodiči a učiteli, než aby se proti němu postavil. Zejména tam, kde rodina nenaplnjuje pubescentovo citové zázemí v rodině zcela podle jeho představ, může podléhat mladý člověk vrstevníkům až nebezpečně. Kamarádi, známí můžou poradit dobře, ale také nemusí.

8. Sexuální život a partnerství

Jedním z cílů našeho vývoje by mimo jiné mělo být dosažení plnohodnotného partnerského vztahu, jedná se však o komplikovaný proces, který se ne každému vždy podaří úspěšně zvládnout. Mezi partnery může po prvním období velké vzájemné přitažlivosti přijít ochlazení. Dojde-li k tomu jen na straně jednoho partnera, vznikají neshody o tom, jak často se spolu milovat. Pak je třeba řešit vzájemný soulad tak, aby byli spokojeni oba dva. Jedním z cílů je porozumění a důvěra. Některé páry však mají jiné priority a to je otázka, která nás bude zajímat ve výzkumné části. K otázce partnerského vztahu Marie Vágnerová poznamenává: „Vztah lásky lze také interpretovat jako projev potřeby poznání a tím i sebepoznání na jiné úrovni, z jiného pohledu.“³⁰

Trvalý vztah přináší zodpovědnost a nutnost, vzdát se z části své identity ve prospěch partnera. Budování plnohodnotného partnerského vztahu vyžaduje trpělivost a úsilí, který by měli vynakládat stejným dílem oba partneři.

Dnes se již neustále urychluje somatosexuální a psychosexuální zrání mládeže. Začíná se snižovat věk počátku sexuálních zkušeností, dále pak informovanost o otázkách, týkajících se sexu, ale průměrný věk zahájení pohlavního života se moc nemění – viz výzkum Weiss, zvěřina Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Mladí lidé jsou ovlivněni dnešní úspěchanou dobou, někteří jsou zmatení, hledají oporu, porozumění. U některých lidí se často setkáváme se střídáním partnerů, i když výzkumy ukazují, že i v určitých skupinách roste zodpovědnost lidí a berou víc antikoncepci, atd.

³⁰ VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 336 s. ISBN 80-7184-317-2.

8.1 Sexuální život z pohledu kulturního a náboženského

„Pudovost člověka je od začátku lidských dějin regulována, ať už tabuizací, totemistickými mýty, náboženskými systémy či zákony. Tyto normy, typické pro daný kulturní okruh, jsou pak předávány především rodinnou výchovou, vlivem školy, vrstevnických skupin a celým společenským prostředím (kulturními a náboženskými tradicemi, masmédií, politickými a filozofickými systémy).“³¹

8.1.1 Diskuse k vlivu kulturního prostředí v historickém vývoji

Přístup k sexualitě v antickém Římě byl obdobný jako ve velké část naší dnešní konzumní společnosti. Samozřejmě, že tím nemyslím celou dnešní společnost, hlavně její kontroverzní část.

Například náměty fresek, nalezených na stěnách domů v Pompejích a některé další nalezené předměty dnes nalezneme v poněkud vylepšené formě ve speciálních časopisech a prodejnách sexshopů. Tyto náměty nebyly rovněž cizí v umění Staré Číny a Indie.

V historické literatuře antických autorů jsou často zmiňované římské veřejné domy, které můžeme vnímat jako předobraz našich nočních klubů, masážních salónů, nebo jak se všechny jmenují.

Obdobné náměty nacházíme i ve vykopávkách četných pohanských kmenů na našem i cizím území, dle čehož soudíme, že zde byla míra tolerance ještě větší.

Až po rozšíření křesťanství vidíme v našich kulturních podmínkách v oblasti sexuality přístup zcela odlišný. Erotická témata jsou zde až do období renesance zcela tabu.

Přispívají a odůvodňují to citáty ze Starého zákona, kde se dovídáme o krutém trestu, který postihl nemravné obyvatele měst Sodomy a Gomory. V Novém zákoně čteme, že při pokušení a svádění máme obětovat části svého těla a příslušný úd oddělit, utnout a odhodit daleko od sebe a odolat tak pokušení.

³¹ WEISS, P., ZVĚŘINA, J. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Portál, 2001, 13-14 s. ISBN 80-7178-558-X.

V epistolách (listech apoštolů) zvláště sv. Pavel vyzívá prvotní křesťany k mravní zdvořilosti a zdůrazňuje, že lidské smrtelné tělo má být především stánkem sv. Ducha. Mezi jinými dogmaty nám církev předkládá dogma o neposkvrněném početí panny Marie, kdy na ni sestoupil Duch svatý. Vzorem našeho života je život Svaté rodiny. Zvláštní postavení má Josef, sv. Alois-patron čistoty a jiné svaté panny mučednice. Sexuální zdrženlivost je doporučována a je později podmínkou kněžství a mnišství.

Zde je třeba se zamyslet, do jaké míry jsou tyto přístupy pozitivní a naopak negativní. Pozitivní mohou být v dnešním světě takové tradiční hodnoty, jako je např. věrnost manželů, kdy tato téměř vylučuje nakažení HIV.

Otázkou např. zůstává názor církve a naší společnosti na sexuální výchovu dětí ve školách, kde se vyskytují některé třecí plochy. Důležité je, abychom v otázkách rozdílných názorů mezi církví a naší společností, se snažili naleznout společnou řeč. Měli bychom být jednotní v názoru na účel, poslání a funkci rodiny, preferovat její nezastupitelnost a úplnost. V oblasti výchovy se nebránit uplatňovat myšlenky „Desatera“.

Obecně možno konstatovat, že nic se nemá přehánět a vždycky máme nalézt únosnou optimální hranici. Při přílišné konzervativní výchově mohou mít děti stresy a při styku s ostatními dětmi se můžou cítit méněcenné. Starší děti, nedostatečně připravené v otázkách sexuální výchovy se mohou při první příležitosti dostat do problému.

Naopak v současném světě vidíme, že proces sekularizace (tj. odklon od církevní autority, zesvětštění) probíhá nezadržitelně i v konzervativních státech, jako např. v Itálii. Zde bylo dosud obtížné realizovat rozvod, který zpravidla odsoudí příbuzní a celé okolí. A přesto nyní se zde veřejnost staví již benevolentně k rozvodu a sexuálním skandálům svého ministerského předsedy Berousconiho. Posun jsme zaregistrovali nedávno i u současného papeže Benedikta XVI., který se údajně vyjádřil smířlivěji u používání kondomů, pokud to pomůže zamezit rozšiřování viru HIV.

Jsem optimistka, věřím, že současní představitelé církví se již nikdy nepostaví laxně proti sexuálním skandálům v řadách kněží. Stejně si myslím, že se ale postaví proti každému náboženskému fanatismu, který by vedl k nevraživosti

mezi národy nebo dokonce k válečnému ohnisku ve světě, ale vždy ho v souladu s křesťanskou morálkou rozhodně odsoudí a přispějí v rámci svých možností k urovnání situace.

8.1.2 Vliv kulturního prostředí na sexualitu (Weiss, Zvěřina)

Postoje k sexualitě, sexuální výchově a sexuálnímu chování závisí tedy také na kulturním prostředí. Začneme-li sledovat historický vývoj či odlišné kultury jiných národů a etnik, povšimneme si obdobných i zcela odlišných pohledů na sexualitu: „Sexuální morálka našeho kulturního okruhu je ovlivněna především judeo-křesťanským pojetím sexuality, které přineslo v této oblasti podstatnou restrikcí původně velmi volně pojatých norem. Naše postoje v této oblasti jsou jistě výrazně konzervativnější než postoje starých Helénů či starých Slovanů, u nichž bylo v oblasti sexuálních projevů povoleno téměř vše, co nenarušovalo práva ostatních. Zásadní změnou bylo před čtyřmi tisíci lety (v souvislosti se vznikem monoteismu) v tomto smyslu nové pojetí sexuality jako záležitosti čistě účelové, zaměřené výlučně na rozmnožování. Už ve Starém zákoně jsou neprokrativní formy sexuality trestány, homosexuální chování dokonce až smrtí. Tvrdě trestáno je i provinění biblického Onana (nezávisle na tom, zda se „provinil“ masturbací či přerušovanou souloží, o čemž se ostatně dodnes vedou mezi teology spory.) Relativně tolerantní postoje k sexualitě v dobách raného křesťanství byly ve středověku vystřídány podstatně větším restrikcí. Pregnantně formuloval křesťanské pojetí sexuální morálky ve 13. století Tomáš Akvinský, podle něhož je pohlavní styk povolen pouze za splnění tří podmínek: 1. pokud je proveden správným způsobem (tedy vaginální souloží), 2. se správným partnerem (tedy s manželem či manželkou) a 3. za správným účelem (tedy plození dětí. Vše ostatní podle tohoto pojetí je nutné považovat za hříšné.“³²

³² WEISS, P., ZVĚŘINA, J. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Portál, 2001, 14-15 s. ISBN 80-7178-558-X.

9. Homosexualita a homosexuální chování

Jedním z dalších kontroverzních témat je homosexualita. Ve výzkumné části této práce nás také bude také zajímat, jak je homosexualita brána u mladých lidí v České republice, jestli ji spíše schvalují, nebo odsuzují. Snad každý člověk má v současnosti alespoň malé povědomí o tom, co to je homosexualita. Existuje množství definic, které zpravidla představují i postoj jejich autorů k ní.

Termín homosexualita byl a je v literatuře nahrazován i jinými termíny:

„Homosexualita (homosexuality) homofilie, inverze, uranizmus; pohlavní náklonnost k osobám stejného pohlaví; u mužů uranizmus, pederastie, jsou-li objektem mladíci; u žen sapphizmus, tribadie, lesbizmus.“³³

Je třeba rozlišovat pojmy:

Homosexualita je něco jiného než homosexuální chování.. Homosexualita je na rozdíl od homosexuálního chování niternou sexuální orientací.

- **Homosexuální chování**

„Ne každé homosexuálním chování je motivováno odlišnou sexuální orientací. Platí to např. o náhradních homosexuálních stycích vězňů. Rovněž homosexuální prostituci často provozují muži a ženy, kteří sami jsou orientováni heterosexuálně. Konečně ne každý homosexuálně orientovaný jedinec se také homosexuálně chová.“³⁴

Autor Józef Augustyn uvádí: „Nejčastější příčinou homosexuality jsou však podle většiny psychologů pravděpodobně špatné vztahy mezi rodiči dítěte nebo naprostá

³³ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Psychologický slovník. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, 776 s. ISBN 80-71-78-303-X.

³⁴ ZVĚŘINA, J. Sexuologie (nejen pro lékaře). 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, 287 s. ISBN 80-7504-264-5. s. 120.

nepřítomnost jednoho z rodičů nejčastěji otce.“ a dále dodává: „Jinou příčinou homosexuálních sklonů může být také homosexuální deprivace.“³⁵

Spisovatelka Bártová (in Brtníková) tvrdí, že homosexuální chování nemusí být projevem homosexuality. Jako náhražkové či nouzové chování se může vyskytnout tam, kde zcela chybí příležitost k heterosexuálním stykům (např. ve výchovných ústavech, ve výkonu trestu apod.). Také mutuální onanii v období dospívání nelze obecně kvalifikovat jako homosexuální aktivitu. Jde spíše o sexuální experimentování.³⁶

K homosexualitě byly vydány i samostatné monografie: (např.)³⁷

- **Homosexuální orientace**

Homosexuální orientace není změnitelná, většina pokusů v této oblasti selhává. Jedná se o hlubokou vnitřní orientaci, která je odolná vůči změnám. Znamky homosexuality se objevují většinou až v období dospívání.³⁸ (Ale určitá část odborníků si to nemyslí) u nás např. Šípková, nebo Augustyn)

Termín homosexualita zavedl maďarský psychiatr Karoly Benkert v roce 1869. Název měl být neutrální substitucí pojmů „sodomie“ nebo „pederastie“. Roku 1862 uvedl německý autor Karl Ulrich ve stejném významu termín „urning“ pro homosexuálního muže a „urningin“ pro homosexuální ženu. V obecné mluvě i odborné literatuře však později jednoznačně převážil pojem „homosexuální“ a „homosexualita“. Tyto termíny byly popularizovány zásluhou autorů Richarda von Krafft Ebinga a Magnuse Hirschfelda. Existují také jiné termíny pro

³⁵ AUGUSTYN, J. Sexualita v našem životě: Průvodce při poznávání a formování vlastní sexuality. 1. vyd. v KN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, 136 s. ISBN 80-85527-99-5.

³⁶ BRTNÍKOVÁ, M. Sex? AIDS! Praha: Horizont, 1989. 152 s. s. 102.

³⁷ JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. 1 Vyd. Praha: Karolinum, 2000, 218 s. ISBN 80-7184-954-5.

³⁸ ŠILEROVÁ, L. Sexuální výchova. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. 90 s. ISBN 80-247-0291-6.

homosexuální orientaci. Ty jsou však méně používané. Např. termín německého psychiatra Karl Westphala „kontrární sexuální citění“ („konträre Sexualempfindung“). Havelock Ellis hojně používal výraz anglické provenience „sexuální inverze“ (viz jeho studie „Sexual Inversion“ z roku 1936).³⁹

10. Rizikové chování v oblasti sexuality

Rizikové chování v oblasti sexuality je dalším kontroverzním tématem. V druhé části této práce se také zajímáme o to, jestli mladí lidé ve věku 15-18 let pili alkohol, užívali drogy, jaký byl věk prvního pohlavního styku, jestli byl sex chráněný, jestli použili kondom a nebo často střídali partnery. Rizikové chování bývá často spojováno s obdobím adolescence. Tak jako proces dospívání je velmi individuální a určité problémy typické pro takzvanou „adolescenční věkovou skupinu“ řeší někteří jedinci často již mnohem dříve – nebo naopak až v mnohem pozdějším věku, je i pojem rizikové chování možno vztáhnout prakticky na jakékoli období lidského života.

10.1 Možná rizika sexuálního chování

Do možných rizik sexuálního chování řadíme takové projevy chování, které mohou nějakým způsobem ohrozit samotného jedince, popř. jeho okolí či společnost. Mezi projevy rizikového chování řadíme: alkoholismus, užívání různých návykových látek (ve výzkumu nás zajímají drogy včetně marihuany), kriminalita, sexuální promiskuita, aj.

Všechna tato rizika mohou mít různé příčiny, mezi ně patří kromě genetických dispozic především také špatný vliv prostředí, jako je zejména rodina, společnost, škola a v současné době také média, vliv vrstevníků (kamarádů), atd.

³⁹ ZVĚŘINA, J. Sexuologie (nejen pro lékaře). 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003. 120 s. ISBN 80-7504-264-5.

10.1.1 Možné příčiny rizikového chování

Drogy :

Jedním z možných hlavních příčin rizikového chování je užívání návykových látek. Tady si musíme pokládat otázky, proč vlastně jedinec začne tyto návykové látky užívat, kde k nim přijde a jestli mu pomohou vyřešit daný problém? Tato drogová závislost může mít různé příčiny, ale také pak následky. Mezi nejznámější psychosociální teorie patří: „1. teorie redukce tenze, která zahrnuje snižování jak fyziologického, tak psych. napětí alkoholem či jinou drogou; 2. teorie „moci“ ...alkohol líjí lidé, kteří touží po moci, ale ve skutečnosti se cítí slabými; 3. teorie se zdůrazňující rolí osobnostních predispozic; 4. teorie učení, předpokládající, že pití alkoholu či požívání drogy zpevňuje takové vzorce chování, které zabezpečují opakovaný přísun anestetických zážitků; 5. sociologické teorie patogeneze drogové závislosti, zdůrazňující hlavně vliv rodiny v dětství a dospívání (lidé závislí na alkoholu byli vychováni ve stat. větším počtu případů dominantní matkou) a vliv adolescentních part na vytváření alkoholových a drogových závislostí.“⁴⁰

Promiskuita:

Dalším z diskutovaných témat je promiskuita, termín vyjadřující sexuální nestálost, nevázanost a časté střídání sexuálních partnerů, která také patří do rizikového chování v oblasti sexuality. Je obtížné stanovit hranici toho, co je již považováno za promiskuitní jednání. Toto posouzení navíc závisí na normách příslušné společnosti. Někdy je za promiskuitní považován jakýkoli mimomanželský sexuální styk, jiné kultury považují za promiskuitní jednání, pokud má jedinec více sexuálních partnerů. Ani zde nelze uvést jednoznačnou příčinu, neboť jich může být hned několik. Sexuální promiskuita totiž může být: „1. příznakem silné sexuální apetence; 2. projevem neurózy nebo specif.

⁴⁰ Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny. 2. upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, 39s. Sociologické pojmosloví. Sv. 1. ISBN 80-85850-03-6.

komplexu (viz. liter. postava Dona Juana, hist. postava Messaliny apod.); 3. výsledkem identifikace s normami určité skupiny, společenství. V konfliktu s normami skupiny se promiskuitně chovají většinou osoby nezdrženlivé a přitom nedostatečně socializované, ale také osoby mentálně retardované. Promiskuitu lze často nalézt v anamnézách výchovně zanedbávaných dětí jako důsledek dysfunkční rodiny.“⁴¹

Hypersexualita:

S rizikovou problematikou závislostí (návykové látky, patologické hráčství atd.) a promiskuity souvisí také tzv. hypersexualita, která je řazena mezi sexuální dysfunkce: „Člověk postižený hypersexualitou nevyhledává sexuální styk kvůli tomu, že by si to žádalo jeho tělo, ale proto, že si to vyžaduje jeho mysl. Dříve se hypersexualitou či hypererotismem rozumělo nadměrné zvýšení sexuálního pudu, které se u mužů označovalo jako satyriasis a u žen jako nymfomanie.“⁴² Existují různá pojetí pro vysvětlení příčin této sexuální poruchy: „1. teorie závislosti (návyku), analogické se závislostí na alkoholu a drogách; 2. teorie kompulzivity; 3. teorie impulzivity.“⁴³

Kromě výše uvedených příčin mají na rizikové i promiskuitní chování také obecně zažitá společenské mýty a představy.

⁴¹ Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny. 2. upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, 73 s. Sociologické pojmosloví. Sv. 1. ISBN 80-85850-03-6

⁴² KRATOCHVÍL, S. Sexuální dysfunkce: příčiny a léčba. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2003, 81-82 s. ISBN 80-247-0203-7.

⁴³ KRATOCHVÍL, S. Sexuální dysfunkce: příčiny a léčba. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2003, 81-81 s. ISBN 80-247-0203-7.

11. Předvýzkum

Po vypracování dotazníku a jeho prokonzultování byl následujícím krokem předvýzkum. Výzkumná část této práce se zaměřuje na téma Vliv sociokulturních podmínek na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality. Těžištěm zájmu jsou pak mladí lidé ve věku 18-30 let a jejich vnímání na výzkumnou otázku, která zní:

Jak jste vnímali sexuální výchovu v období adolescence?

Tomuto tématu se věnovala již řada výzkumů (viz např. Raffaelli & Green, 2003; Mueller, Gavin, & Kulkarni, 2008; Weiss, Zvěřina, 2001). Je však nutné se zamyslet, jakým způsobem byla data sbírána. Ve velké většině se totiž jednalo o psychologické či sociologické výzkumy, které byly založené na kvantitativním přístupu.

11.1 Popis předvýzkumného vzorku

Výzkumný soubor je tvořen čtyřmi respondenty, jedná se o dvě ženy a dva muže ve věku 18-30 let. Respondenti jsou vybráni tak, aby zde byl rozpoznán rozdíl ve věku, náboženském vyznání a rodinného stavu. Jedním z cílů předvýzkumu je předpoklad, že respondenti porozuměli dotazníku.

	Jméno ⁴⁴	Věk	Náboženské vyznání	Rodinný stav
1.	Stanislava K.	28	spíše nevěřící	vdaná
2.	Petr M.	27	nevěřící	rozvedený
3.	Václav M.	25	věřící	svobodný
4.	Kateřina O.	18	nevěřící	svobodná

Tabulka č. 1 Výsledný vzorek osob je pro větší přehlednost

⁴⁴ Všechna jména osob jsou čistě fiktivní, stejně jako jména použita v samotných rozhovorech.

11.1.1 Průběh získávání respondentů

Vážení respondenti byli vybráni ve spolupráci s mojí kolegyní Z. Kostkovou, která prováděla tématicky komplementární výzkum, který byl zaměřený na adolescenty. Již předem jsem vyloučila všechny své známé, a to kvůli intimní povaze zjišťovaných informací. Poslední nezbytnou podmínkou byla ochota účastnit se výzkumu.

Respondenti byli následně seznámeni s obsahem a cílem výzkumu. Získali informace o podobě našeho setkání, čase a nahrávání jejich výpovědí, aby mohly být následně analyzovány. Seznámeni byli i s tím, že bude dodržena naprostá anonymita získaných výpovědí. Všichni kontaktovaní souhlasili s účastí a domluvili jsme si tedy místo a datum našeho setkání.

12. Použité metody

12.1 Metoda sběru dat

Jako metoda sběru dat byl použit polostrukturovaný rozhovor, který vycházel hlavně z dotazníku. Před samotným začátkem bylo znovu podrobně vysvětleno, k jakému účelu budou informace použity. Závěr rozhovoru byl pak vyhrazen rekapitulaci tématu.

Předpokládaná délka rozhovorů byla přibližně 30 minut. Nakonec se ukázalo, že všechna uskutečněná interview byla o něco kratší a trvala od 22 do 25 minut.

12.1.1 Způsob zpracování získaných informací

Nejprve zde bylo vycházeno z metody otevřeného kódování. Jednotlivé rozhovory byly rozděleny na výpovědní jednotky. Tento proces se ukázal být jako velmi namáhavý a časově náročný. V konečném výsledku byly získány tři hlavní kategorie.

1. Zázemí rodiny
2. Poučení o sexuální výchově ve škole
3. Rizikové chování ve věku 15-18 let

13. Analýza rozhovorů

Následovala analýza rozhovorů. Pro větší výpovědní hodnotu této analýzy jsou použity výňatky z proběhnuté konverzace. Celé rozhovory pak budou přiloženy v příloze P I Analýza rozhovoru je pak vždy shrnuta v krátkém resumé. V analýze se objevuje emotikonka („☺“), která má vyjádřit respondentův smích. Nakonec bude uvedeno shrnutí v kapitole 4 diskuse k rozhovorům. Předvýzkum by měl upozornit na nějaká zajímavá místa pro výzkum a napovědět hypotézy. Závěry jsou také hodně ovlivněny studiem literatury.

13.1 Rozhovor č. 1 - Stanislava K.

1. Zázemí rodiny

Paní Stanislava hodnotí partnerský vztah svých rodičů za dobrý. Rodiče považuje spíše za svůj vzor. Je vdaná a se svým manželem žije harmonický vztah. Mluví dále o tom, že má velmi dobrý vztah se svou matkou a finanční zázemí v této rodině bylo také dobré (*„Svou matku jsem vždy považovala za kamarádku, nebyly mezi námi žádné tajnosti v oblasti sexuality.(...) Myslím, že doma jsme o sexu docela otevřeni mluvili.(...)Finanční situace u nás byla vždy skromná, ale myslím, že jsme nikdo z nás nestrádali...ani já, ani moji sourozenci.“*).

2. Poučení o sexuální výchově ve škole

Paní Stanislavě je 28 let, má vysokoškolské vzdělání. Na sexuální a rodinnou výchovu ve škole si velmi dobře pamatuje. (*„ Víte, nemyslím si, že by mi právě škola podala dostatečné informace. Učili jsme se takové to všeobecné, ale nějak do hloubky to nikdo nebral, ani nebyli takoví ti poradci ve školách jako teď. (...) No a jinak jsme zkoumali takový ty Bravíčka, ☺ spoustu věcí si řekli mezi sebou, internet ještě nebyl tak častou záležitostí a vše bylo o přístupu, ale školu tedy hodnotím velmi špatně.(...) No a homosexuálové mi opravdu nevadí ☺ Zastávám názor, ať si každý žije, jak mu to vyhovuje.“*).

3. Rizikové chování ve věku 15-18 let

(„Dneska je pro mě nejdůležitější opravdu důvěra, když jsem byla mladší a než poznala manžela, dávala jsem hodně i na zájmy a povahu.(...) Noo, tak moje první milování proběhlo v 16ti a ještě teď si na to pamatuju ☺(...) Drogy?? To néé, jako ty možnosti už určitě byly, ale já jsem teda nevyzkoušela nic. (...) No a alkohol? ☺ Tak to zase jo, kdo z nás se nenapil, neříkám, že v těch 15 letech, to asi později, ale ten teda jo. (...) Nechráněný sex? No, párkrát tam byl, ale tak třikrát, víc ne. (...) Kondom jsme s manželem používali dřív, teď už ne.(...) Nikdy jsem neměla nějakého náhodného partnera.“).

13.1.1 Resumé

Paní Stanislava hodnotí velmi kladně rodinné zázemí, ve kterém vyrůstala. Je vidět, že otázky o sexu zde nebyly tabu. Sama uvedla, že je pro ni důležitá důvěra v partnerském vztahu, ale také důvěra ve vztahu rodič-dítě. Sexuální výchovu ve škole považuje za důležitou, ale zároveň říká, že škola je jen jakési měřítko a hlavní odpovědnost v těchto otázkách nese právě rodina. Dále zdůraznila, že naše mladá populace by měla být více informovaná a pohlavních nemocech a emoční stránce věci.

Paní Stanislava působila během celého rozhovoru velmi klidně a vyrovnaně. Na dotazované otázky odpovídala velmi pohotově a dokázala svou odpověď i rozvést. Nezdálo se, že by ji některý dotaz vyvedl z míry, nebo jí byl nějakým způsobem nepříjemný.

13.2 Rozhovor č. 2 – Petr M.

1. Zázemí rodiny

Pan Petr má 27 let, je nevěřící a rozvedený, má středoškolské vzdělání, ukončené maturitou. Partnerský vztah svých rodičů hodnotí spíše negativně. („ Naši se

hodně hádali, vlastně se hádaj doted' pořád, nechápu, jak spolu mohli vydržet. Za vzor je určitě nepovažují, spíš naopak.(...) Prostředí? Nevím no, spíše špatný, protože pořád tam byl ten křik a hádky a když byl klid, tak nikdo nebyl doma. (...) O sexu se u nás nikdy moc nemluvalo, naši to nějak neřešili, vlastně takový otázky ani nepadaly. (...) Peněz jsme moc neměli, ale zas nemůžu říct, že by mi jako nekoupili, to zas ne.“).

2. Poučení o sexuální výchově ve škole

Pan Petr hodnotí sexuální výchovu ve škole velmi záporně. (*„ Tak to byla fakt vždycky jen taková rychlovka, nikdo to moc neřešil a kluci se zas tak nezajímali, ale že by takové nějaké poučení vůbec proběhlo? Na to si fakt už nevzpomenu.(...) No a ty informace o sexu? To nejvíc asi kámoši a něco z nějakých časáků.(...) S tím stejným partnerem..nevím no, to mě zas tak nezajímá, ale asi proti tomu nic nemám.“).*

3. Rizikové chování ve věku 15-18 let

(*„ Dřív ne, ale teď jsem přišel na to, že nejdůležitější je opravdu důvěra, ale než jsem na to přišel, musel jsme se prvně rozvést ☹.(...) První pohlavní styk? Asi v těch 16 letech, ale to si moc už teda nevybavuju. (...) Alkohol jsem pil určitě, už v těch 15ti a marihuanu jsem si taky občas dal ☹.(...) Ten nechráněný sex tam určitě byl, ono v mládí, co velice ☹. (...) Partnerku nemám, jak už jsem říkal, jsem rok rozvedený.(...) Kondom nepoužívám nikdy.“).*

13.2.1 Resumé

Pro pana Petra bylo rodinné zázemí velmi negativní. Z hlediska předávaných informací hodnotí špatně jak situaci doma, tak ve škole. Zároveň sám přiznává, že ani on neměl dostatek informací, proto mnohdy riskoval. Respondent je však toho názoru, že sexuální výchova je v dnešní době důležitá. Pod pojmem sexuální výchova si představuje možnost dítěte kdykoliv přijít za rodičem, zeptat a svěřit se.

Během celého rozhovoru měla řeč spíše rychlejší tempo. Respondent poskytoval v počátku interviu poněkud kratší odpovědi, ty se však v průběhu prodlužovaly. Na konci rozhovoru byla vidět patrná úleva.

13.3 Rozhovor č. 3 - Václav M.

1 Zázemí rodiny

Pan Václav pochází ze silně věřící rodiny, je mu 25 let a je svobodný. Nedávno dostudoval VŠ. Rodinné a finanční zázemí hodnotí velmi dobře, avšak poukazuje na to, že v otázkách týkajících se sexu, se v rodině nikdy nemluvílo. Jeho rodina zastává názor, že první pohlavní styk by měl být uskutečněný až po svatbě.

(„ Moji rodiče mají opravdu krásný vztah, ale musím přiznat, že o těchto věcech jsme se doma nikdy nebavili.(...)Jako vzor je určitě považuji. (...) Naši vždycky dbali, aby o nás bylo dobře postaráno, ale výchova byla dosti přísná.“).

2 Poučení o sexuální výchově ve škole

(„ Myslím, že škola nám poskytla hodně informací o sexu, měli jsme i různé přednášky, chodili k nám taky lidi z Helpu a mluvili o svých závislostech...nebo, taky si pamatuju na Radima Uzla, to bylo fakt dobrý...vyplňovali jsme různé dotazníky a holky dostávaly takový ty brožurky o antikoncepci.(...) Ono asi záleží i na přístupu, my měli asi štěstí v podobě naší učitelky. (...) S partnerským vztahem osob stejného pohlaví opravdu nesouhlasím.“).

3 Rizikové chování ve věku 15-18 let

(„ Nejdůležitější je pro mne asi důvěra, povaha, ale také víra. (...) První pohlavní styk jsem měl v 19ti letech. (...) Alkohol nepiji, jsem abstinent ☺ a drogy jsem taky nikdy neužíval a velmi jsem je odsuzoval. (...) Nechráněný sex jsem neměl nikdy, vždycky se snažíme s přítelkyní používat kondom a ona bere antikoncepci.“).

13.3.1 Resumé

Pan Václav M. od začátku působil velmi vyrovnaně. Byla zde ale zaznamenaná značná nervozita v otázkách, týkajících se zázemí rodiny. Je vidět, že je to opravdu jiný pohled člověka, který je věřící. Respondent také mluvil o tom, že jeho rodina se mu snažila zprostředkovávat určité žebříčkové hodnoty a morální zásady. Překvapující bylo velmi pozitivní hodnocení sexuální výchovy ve škole.

Respondent někdy odpovídal nonverbálně (kýváním) a málokdy své odpovědi rozvinul do více vět. Jisté zlepšování se ukázalo až ke konci rozhovoru, kdy bylo vidět, že odpadá ostych.

13.4 Rozhovor č. 4 - Kateřina O.

1 Zázemí rodiny

Slečna Kateřina je studující, svobodná, nevěřící a je jí 18 let. Její rodiče jsou rozvedení, avšak svůj vztah s matkou hodnotí jako „bezvadný“. Vyzdvihuje tak zejména možnost se se svou matkou bavit o různých tématech.

(„ Moji rodiče jsou rozvedení a dětství teda nebylo nic moc, ale když jsme s mámou zůstaly samy, tak nikdy nebyl problém si vo všem pokecat. Já se teda hodně vyptávám ☺ a máma je fajn, že jí to neva (...) No, ty finance spíše teda ty neutrální, ale zase nebylo nikdy úplně zle.(...) Máma to s mým otcem teda neměla asi nic moc, takže ten vztah považuji za spíše špatný, ale se současným přítelem je moc šťastná.“).

2 Poučení o sexuální výchově ve škole

(„ Noo, v tý škole si myslím, že dobrý, ale že by to bylo něco extra se taky říct nedá. Jeli jsme normálně podle učebnic. Hodně věcí jsme si třeba řekly s holkama, nebo já doma s mámou. Televizi bych teda vyloučila úplně, ani neznám žádný takový pořad (...) Homosexuálové a lesbičky mi nevadí ☺.“).

3 Rizikové chování ve věku 15-18 let

(„ Za nejdůležitější považuju asi tady tu důvěru, abych se měla vo koho vopřít a věděla, že mě nezradí. (...) První pohlavní styk jsem měla v 16ti letech ☺.(...) Alkohol jsem pila, to ale vždycky byly nějaký ty pařby, než se šlo třeba na diskotéku, ale že bych si ho jako dávala pořád, to zas ne ☺. (...) Drogy? To asi ne, u nás na vesnice ani nikdy moc nebyly a nevím, jestli bych do toho vůbec šla, spíš ne. (...) V současný době přítele nemám, ale kondom jsme použili vždycky, takže se snažím aspoň takhle chránit. (...) Náhodného partnera jsem nikdy neměla!“).

13.4.1 Resumé

Slečna Kateřina si myslí, že rodina by se neměla bát mluvit se svými dětmi o sexu a sexuální výchově. Pro respondentku je důležitý fakt, že si může se svou matkou povídat o čemkoliv. Se sexuální výchovou ve škole je respondentka spokojena, avšak mluví o tom, že některé věci v oblasti zahájení sexuálního života by mohly být ve škole více probírány. Kateřina je si velmi vědoma rizikového chování v oblasti sexuality.

Celý rozhovor probíhal velmi otevřeně. Respondenta měla sama některé otázky a bylo vidět, že je nevádí a nedělá problémy, se bavit na dané téma.

14. Diskuse

K zázemí rodiny

Z výsledků dotazovaných respondentů vyplynulo, že ne vždy je zázemí dětí dobré, a proto na ně bude hodně dotazováno v rámci výzkumu.

Rodiny nemají už tolik času věnovat se svým dětem. Je to dáno hlavně dnešní uspěchanou dobou. Plné zapojení rodičů do pracovního procesu je dnes daleko vyšší než v bývalém politickém systému, právě ony tzv. „lepší“ rodiny, kde by se měl pozitivně projevit vliv rodičů na sexuální chování dětí, jsou dnes nejvíce zaneprázdněny. Jako příznačná je skutečnost, že rodičům většinou činilo značné potíže se bavit otevřeně se svými dětmi na otázky týkající se sexu a sexuální výchovy. To je poněkud ambivalentní, protože na jednu stranu by každý rodič chtěl svému potomkovi dopřát jistou volnost a na druhou stranu by si přáli zůstat pro něj vzorem. U některých respondentů se objevilo negativní vyjádření o zkušenosti sexuální výchovy v mládí. Dalším z jevů, který zřejmě eliminoval vliv rodiny na sex. chování respondentů je jejich genetická dispozice a sexuální pud, který může také značně u některých jedinců potlačit dodržování společenských norem. Genetická dispozice ovlivňuje právě i míru sebekontroly, dále pak sklon k rizikovému jednání a v neposlední řadě i morálně volní vlastnosti a míru dodržování mravního kodexu. Další faktor představuje křesťanská morálka, která je stále pro mnoho jedinců jako určitý pevný orientační bod v otázce životních hodnot a zároveň jim poskytuje mravní oporu.

K poučení o sexuální výchově ve škole

Všichni respondenti hodnotí kvalitu poučení o sexuální výchově ve škole jako dobrou, proto na ni bude také dotazováno v dotazníku.

V souhrnu faktorů dosažených výsledků nemůže chybět ani dnešní silný trend ve společnosti, který je soustavně podporovaný veřejnými médii - a to hlavně jistý konzumní způsob života. Tento společenský nešvar zasahuje jistě silně i do této sféry společnosti. V současné době se setkáváme s tolerovanou prostitucí,

erotickými a pornografickými časopisy i pořady v televizi - tato produkce se stává lukrativním zbožím či obchodem – ale také obalem pro produkty „běžného“ průmyslu. Lidé by si měli uvědomit, že není v kompetenci škol tomuto zabránit a plně se věnovat otázkám týkajících se zahájení sexuálního života, pohlavních chorob, sexuálního zneužívání atd. Jedna věc je místo sexuální výchovy v procesu výuky, druhá je její náplň.

K rizikovému chování ve věku 15-18 let

Z rozhovorů zde vyplynulo, že za nejdůležitější ve vztahu respondenti považují důvěru. Je to jeden z dalších zajímavých podnětů pro zkoumání ve výzkumu. Dále pak otázky, týkající se nechráněného sexu a náhodného partnera, i na to bude v rámci výzkumu poukazováno.

Rizikové chování bývá často spojováno právě s obdobím adolescence. Dotazovaní respondenti hovořili hlavně o používání kondomu. Je alarmující, že dnešní mladí lidé tak často hazardují a při pohlavním styku se nechrání. Jako nejzásadnější rizika spojená s promiskuitním sexuálním chováním se stále uvádějí především různé pohlavní nemoci – především onemocnění AIDS, ovšem toto nejsou zdaleka jediná rizika, která promiskuita přináší: „...promiskuita by nemusela být takovým problémem při dodržování zásad bezpečného sexu.“⁴⁵

V této práci mezi projevy rizikového chování řadíme: alkoholismus, užívání návykových látek, sexuální promiskuitu, atd. Všechny tyto druhy rizikového chování mohou mít různé příčiny, mohou sem patřit kromě genetických dispozic také špatné vlivy prostředí, jako je zejména rodina, společnost a v současné době především také média atd.

⁴⁵ MACEK, P. Adolescence. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 20 s. ISBN 80-7178-348-X.

15. Výzkum

Téma: Vliv sociokulturních podmínek na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality.

15.1 Výzkumné cíle

Gavora říká, že přesná formulace výzkumného cíle je základní podmínkou účelného koncipování dotazníku a přispívá k cílevědomému obsahovému zaměření dotazníku.⁴⁶

Hlavním cílem výzkumné práce je zjistit vliv sociokulturních podmínek na rizikové chování českých adolescentů především v oblasti sexuality.

15.1.1 Výzkumný problém

Daný výzkum zjišťuje, jaké jsou vlivy sociokulturních podmínek na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality. Tato formulace je velmi obecná, stanovují si proto dílčí výzkumné problémy:

- P1.** Jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami v názoru na předání informací o sexuálním životě od rodiny?
- P2.** Jaké jsou rozdíly ve věku ve věku 1. sexuálního styku mezi věřícími a nevěřícími?
- P3.** Jaký je vztah mezi frekvencí nechráněného pohlavního styku a mezi užíváním alkoholu?
- P4.** Jaký je vztah mezi frekvencí nechráněného pohlavního styku a užíváním drog?
- P5.** Jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami v získávání informací o sexuálním životě?
- P6.** Jaká je souvislost mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení o sexuálním životě ve škole?

⁴⁶ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6

P7. Jaká je souvislost mezi finančním zázemím rodiny a partnerským vztahem rodičů?

P8. Jaké jsou rozdíly mezi respondenty žijícími v současné době v uspokojivém partnerském vztahu (druhem nebo manželem) a těmi, co jsou dlouhodobě bez partnera, v hodnocení rodinného prostředí, ve kterém vyrůstali?

P9. Jaká je souvislost mezi vzděláním a sexem s náhodnými partnery?

P10. Jaká je souvislost mezi používáním kondomu při sexu a rodinným stavem?

15.1.2 Pojetí výzkumu

Pro výše uvedený výzkumný problém jsem si vzhledem k povaze tématu vybrala kvantitativní výzkum. Díky kvantitativnímu výzkumu lze získat velmi rychle data

od většího množství respondentů, což pomáhá porozumět testované realitě hlouběji.

Kvantitativní výzkum je zdrojem poznání, které má být pouze objektivní či objektivizované a co možná nejpresněji zkoumá realitu. (Maňák, Švec, 2005).

15.1.3 Stanovení výzkumných hypotéz a proměnných

Gavora uvádí, že ve výzkumu vystupuje více než jedna proměnná. Proměnné jsou v jistém vztahu, kdy jedna proměnná může způsobit změnu druhé. Proměnná, která

je příčinou této změny se nazývá nezávisle proměnná a proměnná, která se vlivem nezávisle proměnné se označuje jako závisle proměnná.

Hypotéza je vědecký předpoklad. Její základní vlastností je, že vyjadřuje vztahy mezi proměnnými. Hypotéza se dá testovat, což vede k jejímu potvrzení či vyvrácení.⁴⁷

Ke každému výzkumnému problému (P1 až 10) je vytvořena hypotéza (H1 až 10)

Hypotézy, proměnné

⁴⁷ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6

H1₀: V množství předaných informací o sexuálním životě od rodiny mezi muži a ženami nejsou rozdíly.

H1_A: Ženy získávají od rodiny více informací než muži.

Nezávisle proměnná: pohlaví (muž - žena).

Závisle proměnná: předané informace o sexuálním životě (rozhodně ano – spíše ano – spíše ne – rozhodně ne- nevím).

Jde o nominální a ordinální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

H2₀: Mezi věřícími a nevěřícími nejsou rozdíly v době zahájení pohlavního styku.

H2_A: Nevěřící zahajují pohlavní styk dříve než věřící.

Nezávisle proměnná: víra (věřící - nevěřící).

Závisle proměnná: zahájení pohlavního styku (před 15 rokem – v 15 – v 16- v 17- v 18- po 18 roce).

Jde o nominální a nominální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

H3₀: Mezi pitím alkoholu a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech není statisticky významná souvislost.

H3_A: Mezi pitím alkoholu a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech je statisticky významná souvislost.

Nezávisle proměnná: pití alkoholu ve věku 15-18 (velmi často – často – někdy - nikdy).

Závisle proměnná: nechráněný pohlavní styk ve věku 15-18 (velmi často – často – někdy - nikdy).

Jde o ordinální a ordinální data k výpočtu bude použit test korelace.

H4₀: Mezi užíváním drog a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech není statisticky významná souvislost.

H4_A: Mezi užíváním drog a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech je statisticky významná souvislost.

Nezávisle proměnná: užívání drog ve věku 15-18 (velmi často – často – někdy - nikdy).

Závisle proměnná: nechráněný pohlavní styk ve věku 15-18 (velmi často – často – někdy - nikdy).

Jde o ordinální a ordinální data k výpočtu bude použit test korelace.

H5₀: Mezi muži a ženami v nejčastějším zdroji získávání informací o sexuálním životě nejsou rozdíly.

H5_A: Mezi muži a ženami jsou rozdíly v nejčastějším zdroji získávání informací

o sexuálním životě.

Nezávisle proměnná: pohlaví (muž - žena).

Závisle proměnná: nejčastější zdroj získávání informací o sexuálním životě (škola – rodina – internet – televize – tisk – přátelé – jiné).

Jde o nominální a nominální data k výpočtu bude použit chí- kvadrát.

H6₀: Mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení o sexuálním životě ve škole není statisticky významná souvislost.

H6_A: Mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení

o sexuálním životě ve škole je statisticky významná souvislost.

Nezávisle proměnná: kvalita poučení o sexuálním životě ve škole dle hodnocení respondentů (velmi dobré – dobré – průměrné- spíše špatné – špatné - žádné).

Závisle proměnná: praktikování nechráněného sexu ve věku 15-18 let (velmi často – často – někdy - nikdy).

Jde ordinální a ordinální data k výpočtu bude použit test korelace.

H7₀: Mezi finančním zázemím rodiny a kvalitou partnerského vztahu rodičů není statisticky významná souvislost.

H7_A: Mezi finančním zázemím rodiny a partnerským vztahem rodičů je statisticky významná souvislost.

Nezávisle proměnná: finanční zázemí rodiny (velmi dobré – dobré – neutrální - špatné – velmi špatné).

Závisle proměnná: partnerský vztah rodičů (dobrý – spíše dobrý – průměrný – spíše špatný – špatný – rodiče nežijí v partnerském vztahu).

Jde ordinální a ordinální data k výpočtu bude použit test korelace.

H8₀: Mezi respondenty, kteří jsou dlouhodobě bez partnera a respondenty žijícími v uspokojivém partnerském vztahu, nejsou rozdíly v hodnocení rodinného prostředí,

ve kterém vyrůstali.

H8_A: Respondenti bez partnera hodnotí rodinné prostředí, ve kterém vyrůstali, jako špatné.

Nezávisle proměnná: hodnocení rodinného prostředí (velmi dobré – spíše dobré – neutrální – spíše špatné – velmi špatné).

Závisle proměnná: stálý partner (ano - ne).

Jde o ordinální a nominální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

H9₀: Mezi vzděláním a sexem s náhodnými partnery není statisticky významná souvislost.

H9_A: Mezi vzděláním a sexem s náhodnými partnery je statisticky významná souvislost.

Nezávisle proměnná: vzdělání (základní – středoškolské bez maturity – středoškolské s maturitou – vyšší odborné - vysokoškolské).

Závisle proměnná: sex s náhodnými partnery (velmi často – často – někdy - nikdy).

Jde ordinální a ordinální data k výpočtu bude použit test korelace.

H10₀: Mezi rodinným stavem a používáním kondomu není statisticky významná souvislost.

H10_A: Mezi rodinným stavem a používáním kondomu je statisticky významná souvislost.

Nezávisle proměnná: rodinný stav (svobodný/á – ženatý/vdaná – rozvedený/á - jiný).

Závisle proměnná: používání kondomu (ano vždy – občas - ne).

Jde ordinální a ordinální data k výpočtu bude použit test korelace.

Všechny proměnné jsou pouze kategoriální, jde tedy o nominální a ordinální data.

16. Výzkumný vzorek

Základní soubor tvoří všichni lidé ve věku 18-30 let. Výběrový soubor byl zvolen

na základě dostupného výběru na principu metody tzv. sněhové koule, jak uvádí Disman „Snowball Technique“, ⁴⁸ kdy výběr respondentů spočívá v tom, že nás informátor vede k jiným členům naší cílové skupiny. Dotazník byl zveřejněn na doméně www.vyplnto.cz, své známé jsem na tento dotazník upozornila, ti pak oslovili své známé atd. Aby bylo zaručeno zabezpečení dotazníku, použiji kontrolu přes unikátní IP, která zaručuje, že z jednoho počítače bude vyplněn dotazník maximálně jednou. Celkem bylo vyplněno 175 dotazníků.

16.1 Výzkumná technika

Jako metodu sběru kvantitativních dat jsem si zvolila dotazník, který má 20 otázek příloha P II. Metoda dotazníkového šetření je pro respondenta velmi nenáročná na čas. Průměrná doba vypracování se mého dotazníku byla 4 minuty. Dotazník byl anonymní, což zaručuje vyšší otevřenost a důvěru respondentů. Při konstrukci dotazníku jsem vycházela z informací, zjištěných v literatuře, obsažených v teoretické části práce.

16.1.1 Průběh sběru dat

V září 2010 se uskutečnil předvýzkum, který jsem provedla u čtyř respondentů, náhodného výběru a ten je blíže popsán v kapitole 1.1 Popis předvýzkumného vzorku, kde jsem zjišťovala, jestli respondenti dotazníku rozumí a snažila se objevit nesrovnalosti, které by výzkum mohly ovlivnit a také hledat

⁴⁸ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.

vhodné výzkumné problémy pro svou práci. Na základě předvýzkumu jsem lépe formulovala některé otázky.

Samotný sběr dat proběhl od 10. 11. 2010 do 17. 11. 2010, kdy byl dotazník umístěn

na doméně www.vyplnto.cz. Vyplnění je zde anonymní a dobrovolné

16.1.2 Způsob zpracování dat

Na základě získaných dat z dotazníkového šetření jsem za pomoci běžných statistickým metod provedla deskripci dat, vypočítala jsem absolutní četnosti, relativní četnosti

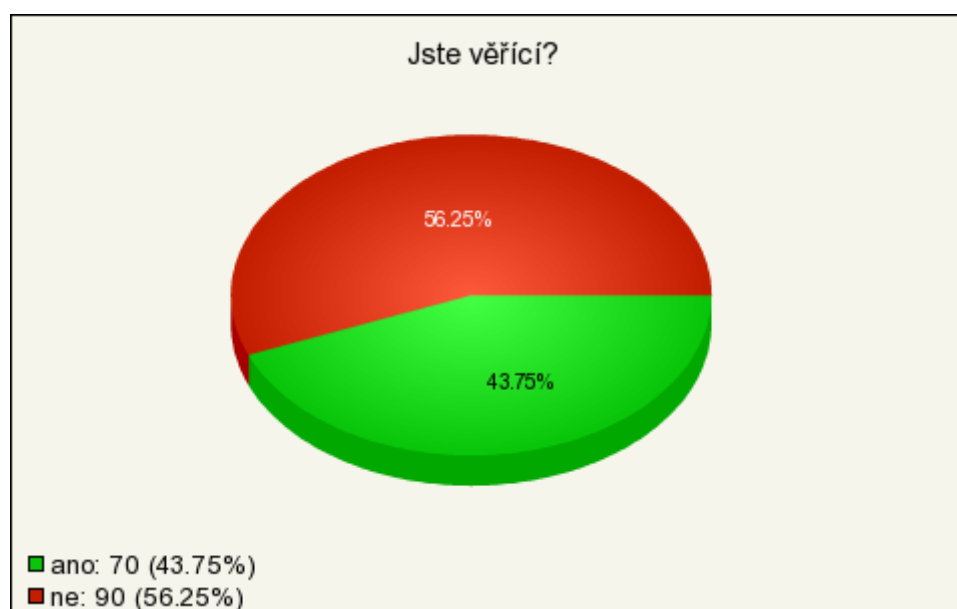
u jednotlivých otázek. Vše jsem vyhotovila s použitím tabulek a grafů, abych zajistila přehlednost interpretovaných dat.

Další statistické výpočty potřebné k ověření hypotéz jsem prováděla v programu Statistica 8. Díky tomu, že získaná data jsou pouze nominálního a ordinálního charakteru, zpracovávala jsem dílčí výzkumné otázky testem korelace, který se používá při posouzení ordinálních dat, a chí-kvadrátem, který porovnává data ordinální a nominální.

17. Výsledky dotazníkového šetření

17.1 Deskripce získaných dat u jednotlivých otázek

Otázka č. 1: Jste věřící?

Obrázek č. 1 Odpovědi na otázku 1

Pokud se ptáme na otázku víry, je důležité, ve kterém regionu tuto otázku pokládáme. Výzkum probíhal v libereckém a zlínském kraji.

Tady bych jen připomněla, že celé dotazníkové šetření je anonymní, proto nemohu přesně určit, kolik věřících či nevěřících je přesně z libereckého a kolik přesně ze zlínského kraje.

Z grafu č. 1. je zřejmé, že dotazovaných respondentů v tomto dotazníku je 56 % nevěřících a věřících respondentů je 44 %.

Pokud by dotazníkové šetření probíhalo v jiných krajích, mohli bychom dosáhnout daleko odlišnějších výsledků, neboť je známo, že kromě zlínského kraje jsou dalšími religiózními kraji jihomoravský, jihočeský a hradecký, zatím co malým počtem věřících je známá Praha s krajem středočeským, dále kraj ústecký atd.

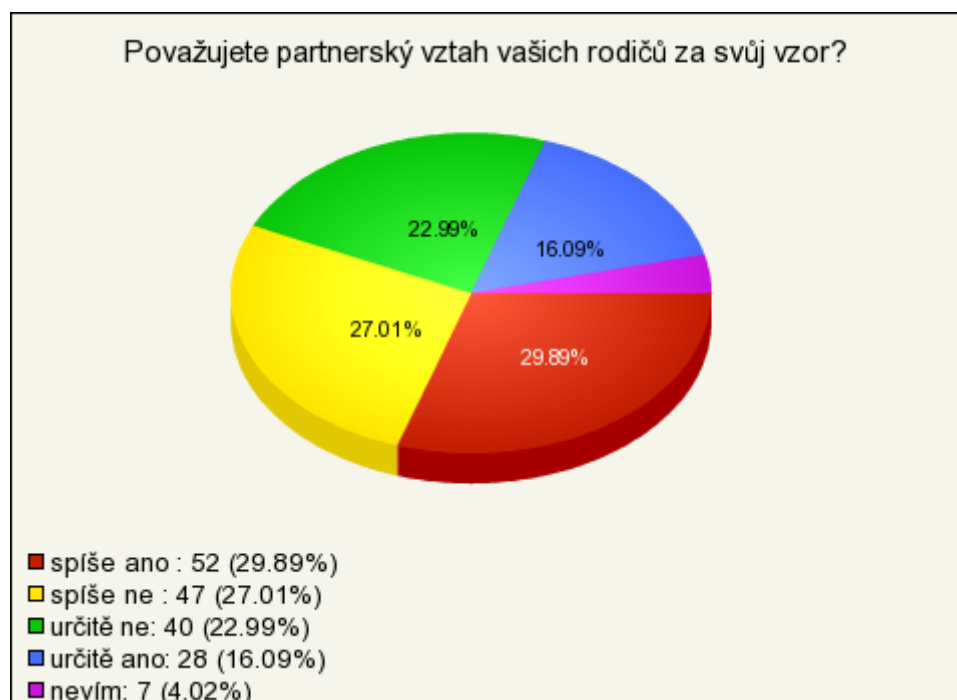
Otázka č. 2: Co je pro Vás z následujícího výčtu v partnerském vztahu nejdůležitější?

Obrázek č. 2 Odpovědi na otázku 2

Podle grafu č. 2. můžeme vidět, že nejdůležitějším z výčtu pro dotazovanou populaci je důvěra, která tvoří 57 %. A to se potvrdilo nejen ve výzkumu, ale i předvýzkumu. Dále pak následuje povaha, kterou uvedlo 28 % respondentů. Na třetím místě se pak umístil sex, který tvoří 5 % dotazovaných. Společné zájmy považují za důležité 4 % tázaných. Vzhled a peníze tvoří dohromady 4 % a 2 % respondentů považují za nejdůležitější jiné priority. Tady bych jen připomněla, že dotazník vyplňovali respondenti ve věku 18-30 let.

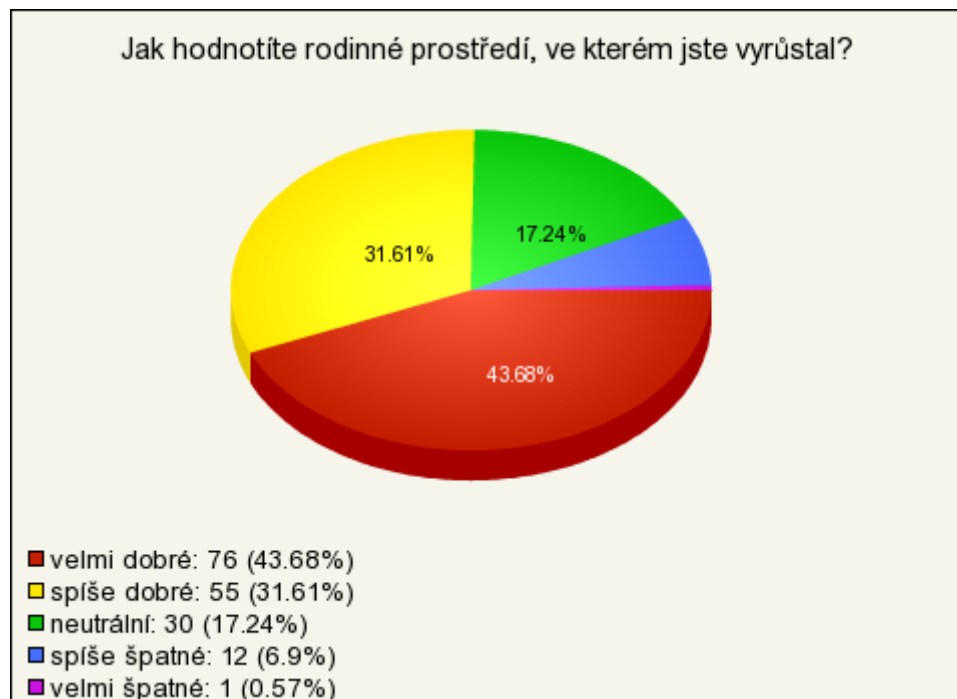
Otázka č. 3: Považujete partnerský vztah Vašich rodičů za svůj vzor?

Obrázek č. 3 Odpovědi na otázku 3

Z grafu č. 3. můžeme vypočítat, že partnerský vztah rodičů za svůj vzor považuje spíše ano 30 % respondentů. K názoru spíše ne, se pak přiklání 27 % tázaných. Určitě ne, se vyslovilo u 23 % dotazovaných, což svědčí o dnešní uspěchané době a rozvrácených rodinách. S možností určitě ano pak souhlasilo 16 % a 4 % respondentů nedokázalo na tuto otázku odpovědět, a proto zaškrtnli možnost „nevím“.

Otázka č. 4: Jak hodnotíte rodinné prostředí, ve kterém jste vyrůstal/a?

Obrázek č. 4 Odpovědi na otázku 4

Graf č. 4. nám ukazuje, jak dotazovaní respondenti hodnotí rodinné prostředí, ve kterém vyrůstali.

Velmi dobré rodinné prostředí považuje 44 %. Spíše dobré prostředí pak zaškrtnulo 32 % dotazovaných. Jako neutrální rodinné prostředí hodnotí 17 % dotazovaných. Spíše špatné rodinné prostředí pak uvedlo 7 % a velmi špatné prostředí vidí jen skoro 1 % tázané populace.

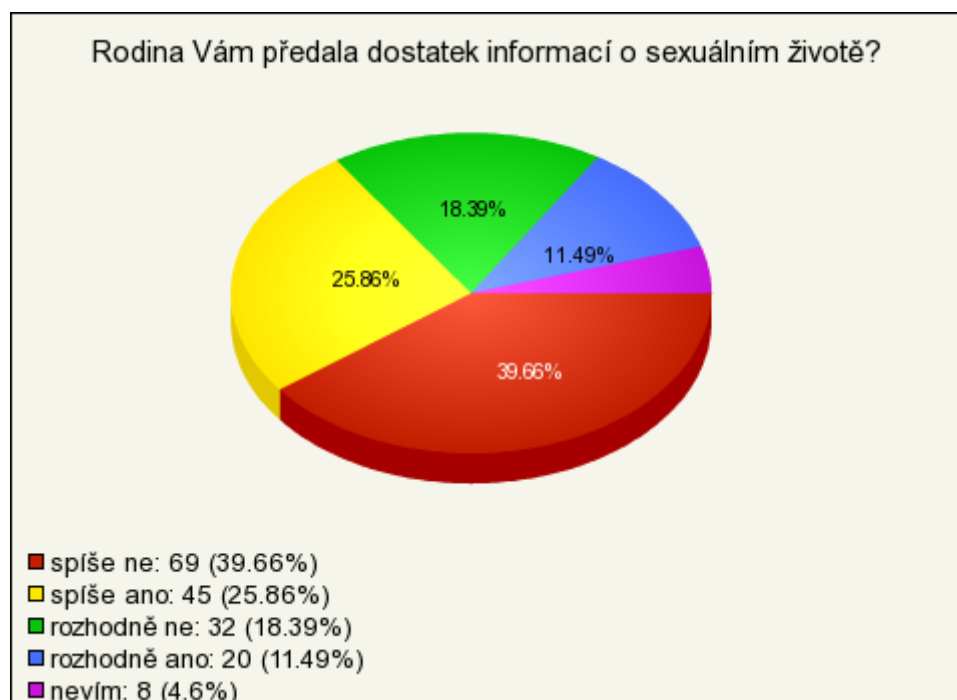
Otázka č. 5: Finanční zázemí mé původní rodiny bylo:

Obrázek č. 5 Odpovědi na otázku 5

Jak je zřejmé z grafu č. 5., finanční zázemí své původní rodiny hodnotí jako dobré 48 % respondentů. Za neutrální ho pak považuje 29 % dotazovaných. 13 % respondentů uvedlo, že finanční prostředí původní rodiny bylo velmi dobré. 9 % tázaných cítilo finanční zázemí jako špatné a 1 % respondentů uvedlo, že bylo velmi špatné.

Otázka č. 6: Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě?

Obrázek č. 6 Odpovědi na otázku 6

Jestli rodina předala dostatek informací o sex. životě, svědčí graf č. 6. 40 % respondentů uvádí, že spíše ne, což byl celkem očekávaný výsledek. Některé rodiny se stále bojí hovořit o otázkách týkajících se sexu. Spíše ano zakroužkovalo 26 % dotazovaných. Rozhodně ne pak hlasovalo 18 %. 11 % tázaných si myslí, že rodina poskytla dostatek informací o sexuálním životě a zakroužkovalo rozhodně ano. A necelých 5 % tázaných si nebylo zcela jistých, jestli ho rodina dostatečně informovala.

Otázka č. 7: V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk?

Obrázek č. 7 Odpovědi na otázku 7

Z dotazníku vyplynulo, že pohlavní styk mělo nejvíce respondentů po 18 roce a to 26 %. Dále pak v 17 letech, kdy na tuto otázku odpovědělo 21 %. 20 % respondentů mělo první pohlavní styk v 16 letech. 15 % respondentů zakroužkovalo, že svůj první pohlavní styk mělo v 18 letech. 14 % zase uvedlo, že v 15 letech a zajímavé je, že 5 % dotazovaných mělo první pohlavní styk již před 15 rokem.

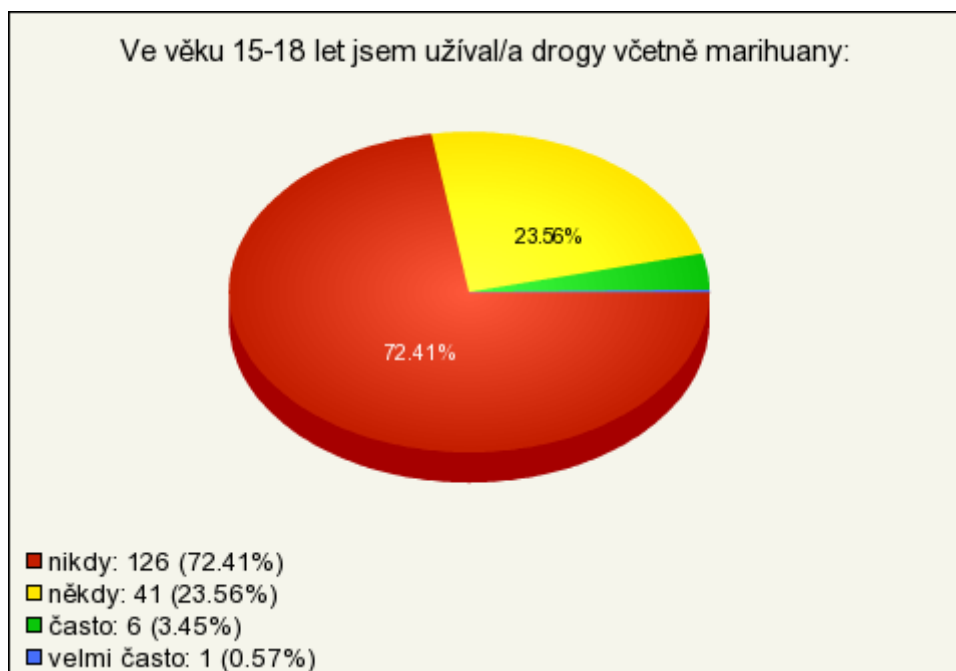
Otázka č. 8: Ve věku 15-18 let jsem pil/a alkohol:

Obrázek č. 8 Odpovědi na otázku 8

Velmi překvapujícím je výsledek z grafu č. 8, kdy 56 % respondentů vypovídá, že ve věku 15-18 let pili alkohol. 26 % tázaných odpovědělo, že alkohol v těchto letech pilo často. Velmi často se alkoholu oddávalo 10 % a jen 7 % odpovědělo, že ve věku 15-18 let nekonsumovalo alkohol nikdy.

Otázka č. 9: Ve věku 15-18 let jsem užíval/a drogy včetně marihuany:

Obrázek č. 9 Odpovědi na otázku 9

Až 72 % respondentů zodpovědělo, že ve věku 15-18 let nikdy neužívalo drogy včetně marihuany, což si myslím, že pro Českou republiku je velmi dobrým výsledkem.

24 % pak uvedlo, že někdy mezi výše zmíněným věkem užívalo drogy včetně marihuany. Často pak tyto návykové látky užívaly 3 % tázané populace a necelé 1 % uvedlo, že velmi často.

Otázka č. 10: Ve věku 15-18 let jsem měl/a nechráněný sex:

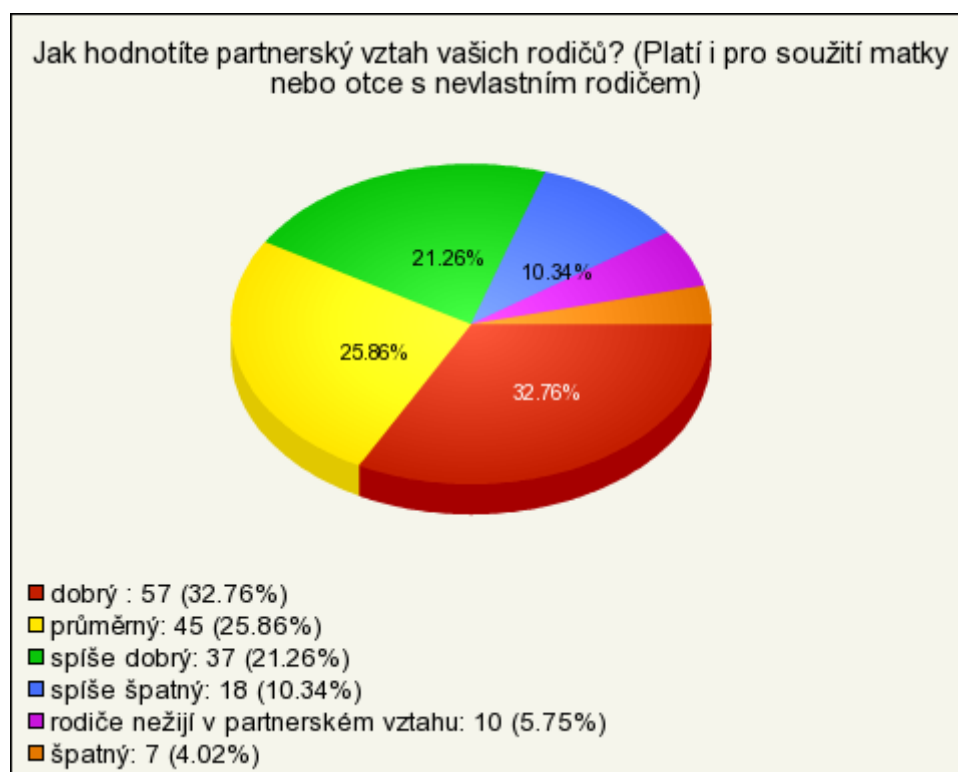

Obrázek č. 10 Odpovědi na otázku 10

Nechráněný sex ve věku 15-18 let nemělo nikdy 66 % dotazovaných, což pokládám za dobré zjištění. Zase ale musíme brát zřetel, ze kterého regionu toto dotazníkové šetření zkoumáme.

Někdy se před sexem v tomto věku nechránilo 22 % respondentů. 7 % odpovědělo, že se nechránilo velmi často a 5 % tázaných riskovalo a zakroužkovalo často.

Otázka č. 11: Jak hodnotíte partnerský vztah Vašich rodičů? (Platí i pro soužití matky nebo otce s nevlastním rodičem)

Obrázek č. 11 Odpovědi na otázku 11

U otázky, jak hodnotí respondenti partnerský vztah svých rodičů, což platí i pro soužití matky nebo otce s nevlastním rodičem, uvedlo až 33 % jako dobrý. 26 % hodnotilo jako průměrný, 21 % považuje za spíše dobrý. Spíše špatný pak odpovědělo 10 %.

Skoro 6 % respondentů odpovědělo, že rodiče nežijí v partnerském vztahu a jako špatný ho vidí 4 %.

Otázka č. 12: Máte v současné době stálého partnera?

Obrázek č. 12 Odpovědi na otázku 12

Z grafu č. 12 jasně vyplynulo, že většina tázané populace má v dnešní době stálého partnera.

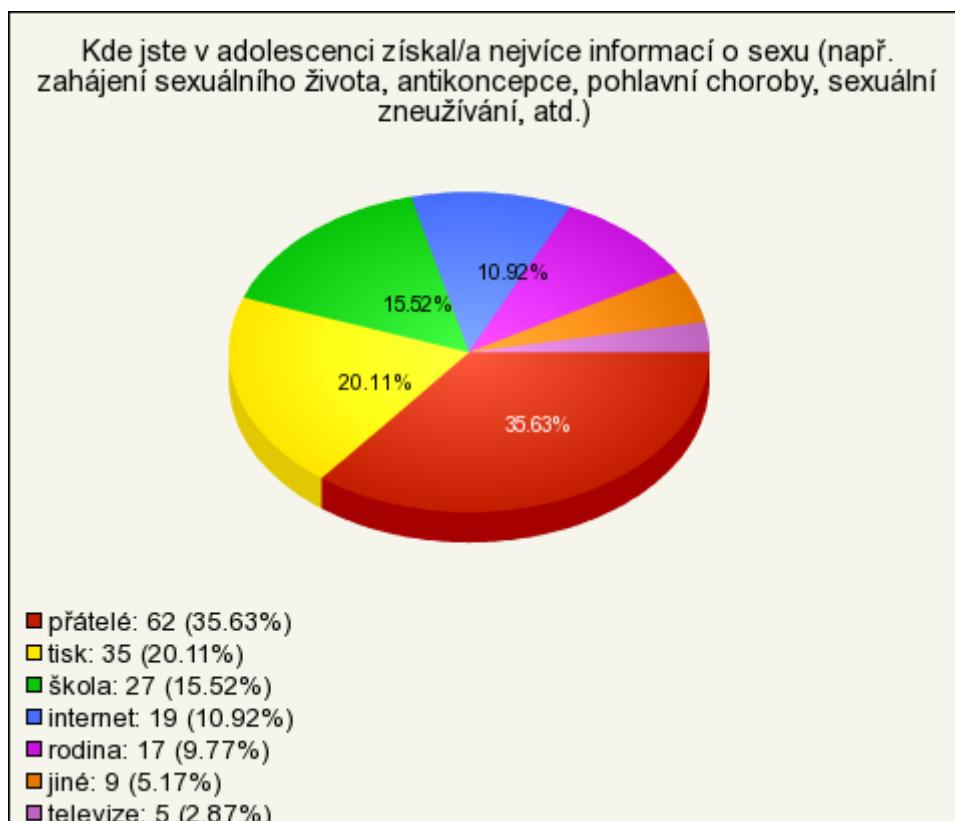
Otázka č. 13: Používáte při sexuálním styku kondom?

Obrázek č. 13 Odpovědi na otázku 13

Je zcela alarmující, že většina respondentů v dnešní době nepoužívá kondom! Z Grafu č. 13 se dozvíme, že 60 % tázaných na tuto otázku odpovědělo ne. Při pohlavním styku používá kondom 25 % tázaných občas a 17 % kondom používá vždy.

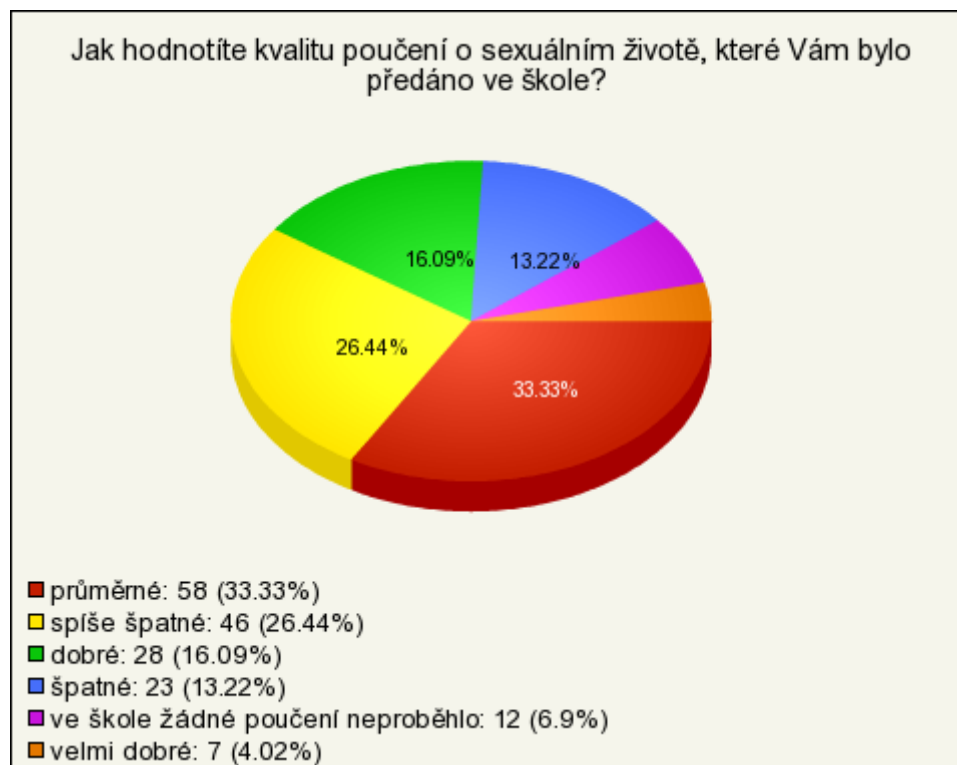
Otázka č. 14: Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.)

Obrázek č. 14 Odpovědi na otázku 14

Z grafu č. 14 vyšlo, že nejvíce informací o sexu si v adolescenci předávali přátelé, to uvedlo až 36 % tázaných. Dále mladí lidé informace získali z tisku, a to 20 %. Škola pak poskytla tyto informace 16 % tázaným. Téměř 11 % respondentů zabrousilo pro dané informace na internet. 10 % respondentům informace a rady poskytla rodina. 5 % dotazovaných využilo nejvíce informací z jiných zdrojů a 3 % populace tyto informace získalo z televize.

Otázka č. 15: Jak hodnotíte kvalitu poučení o sexuálním životě, které Vám bylo předáno ve škole?

Obrázek č. 15 Odpovědi na otázku 15

Jako průměrné hodnotí kvalitu poučení o sexuálním životě, které bylo předáno ve škole 33 % tázaných. Spíše špatné pak tuto kvalitu vidí 26 %. Za dobré hodnotí kvalitu informací ve škole 16 %. Špatné poučení ve škole hodnotí 13 % respondentů. 7 % zakroužkovalo, že ve škole žádné poučení neproběhlo. 4 % populace zhodnotilo poučení ve škole za velmi dobré.

Otázka č. 16: S partnerským vztahem osob stejného pohlaví?

Obrázek č. 16 Odpovědi na otázku 16

Partnerství stejného pohlaví začíná být uznáváno i v České republice a o tom svědčí i graf č. 16, kdy 71 % respondentů odpovědělo, že s partnerským vztahem osob stejného pohlaví souhlasí. 17 % si nebylo zcela jisto a 11 % nesouhlasí vůbec.

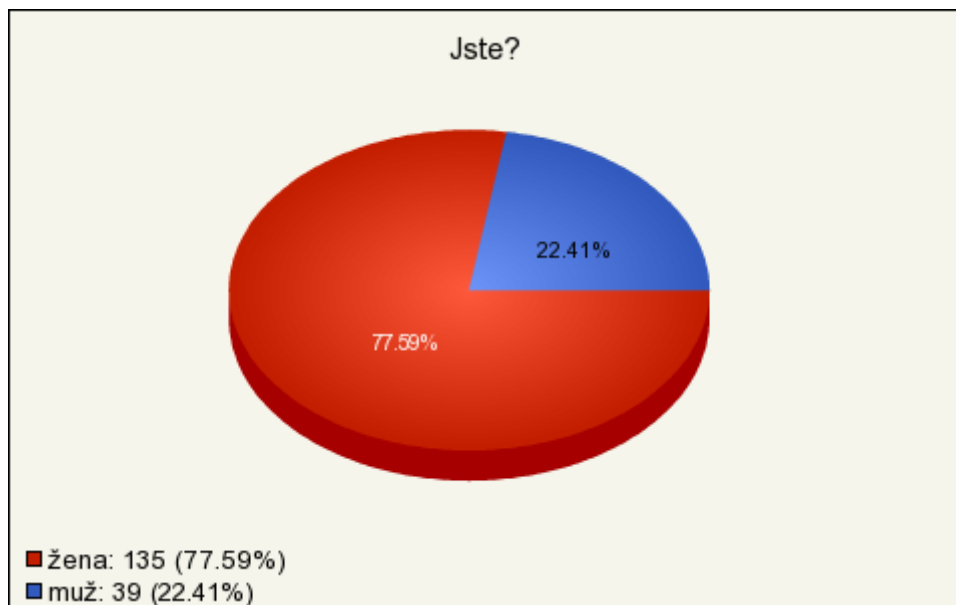
Otázka č. 17: Měl/a jste sex s náhodným sexuálním partnerem?

Obrázek č. 17 Odpovědi na otázku 17

S náhodným sexuálním partnerem nemělo sex nikdy 56 % tázaných respondentů. Někdy ho však mělo 38 % dotazovaných. Objevili se i respondenti, kteří měli sex s náhodným partnerem často, a to 5 % a 1 % odpovědělo, že velmi často.

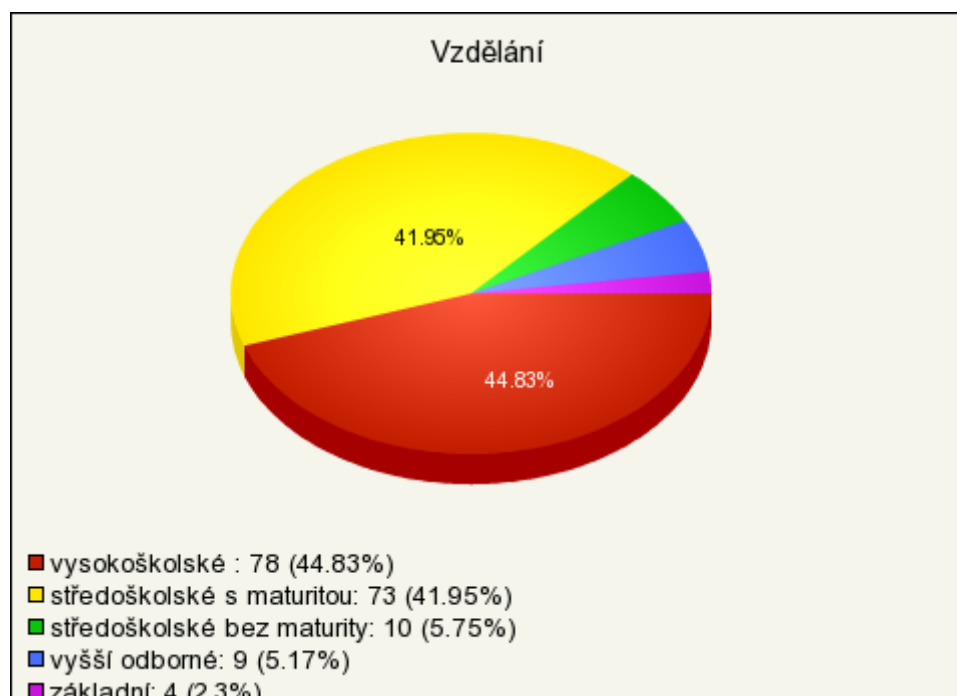
Otázka č. 18: Jste?

Obrázek č. 18 Odpovědi na otázku 18

Na výzkumu se podíleli oslovení respondenti a dále ho předávali svým známým. Z konečného výsledku a grafu č. 18 vidíme, že dotazovaných žen bylo 135, tedy 78 % a mužů 39, tedy 22 %.

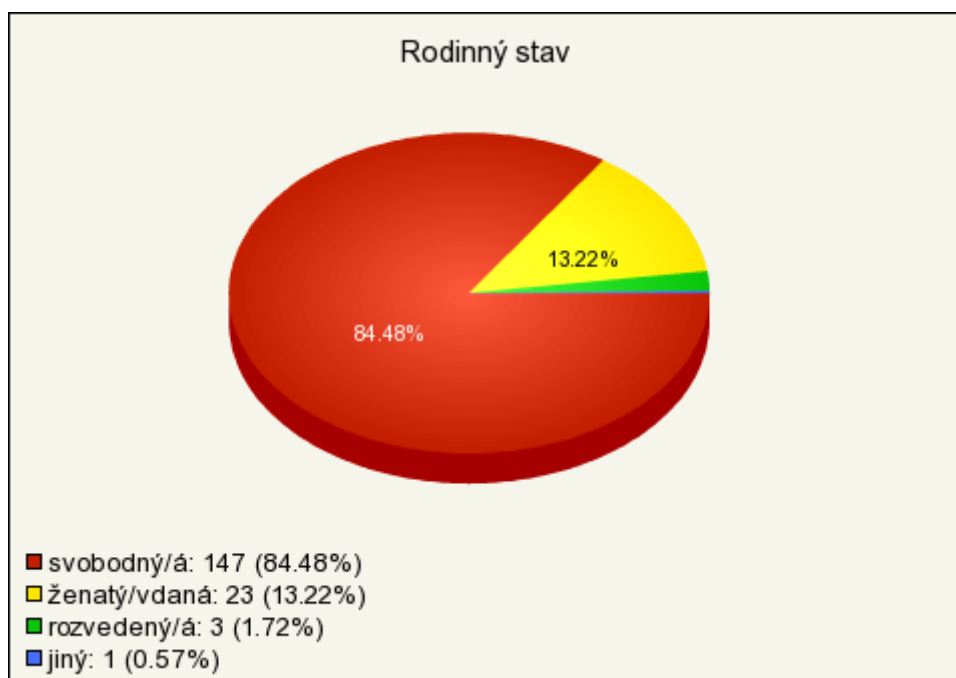
Otázka č. 19: Vzdělání

Obrázek č. 19 Odpovědi na otázku 19

Dotazovaní respondenti mají většinou vysokoškolské vzdělání, kdy odpovídalo 44 % z nich. 42 % pak byli dotazováni se středoškolským vzděláním, ukončeným s maturitou. 6% respondentů má středoškolské vzdělání bez maturity. 5 % tázaných má vyšší odborné vzdělání a základní vzdělání má 2 % respondentů. Je třeba tady připomenout, že opět záleží na zkoumaném vzorku populace, toto rozdělení neodpovídá demografickému složení obyvatelstva, a proto může zkreslit výsledky.

Otázka č. 20: Rodinný stav

Obrázek č. 20 Odpovědi na otázku 20

Jak nám říká graf č. 20, většina respondentů je svobodných (84 %). Ženatých pak 13 %. Téměř 2 % tvoří rozvedení.

17.2 Vyhodnocení dílčích výzkumných otázek

Ke všem těmto výpočtům byl použitý program Statistica 8. Dostupný na www.statsoft.cz. Pro výpočty jsem zvolila hladinu významnosti 0,05, pracuji tak tedy s pravděpodobností 95 % a povoluji 5 % riziko. Chráska uvádí, že hladina významnosti je pravděpodobnost, že neoprávněně odmítneme nulovou hypotézu, tato pravděpodobnost se volí podle situace nebo její závažnosti.⁴⁹

Následující dílčí výzkumné problémy byly řešeny za pomoci testu dobré shody chí-kvadrátu, ten ověřuje, zda četnosti, které byly získány měřením, se odlišují od teoretických četností, které odpovídají nulové hypotéze, která je předpoklad, že mezi sledovanými jevy není vztah (rozdíl). O přijetí nebo odmítnutí uvedených hypotéz rozhodneme na základě testování nulové hypotézy, vypočítáním testového kritéria, které je pro chí- kvadrát následující hodnota

$$\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$$

kde χ^2 je testové kritérium chí-kvadrát, P je pozorovaná četnost a O očekávaná četnost

Pro následující výpočty dílčích výzkumných problémů byl zvolen Spearmanův koeficient pořadové korelace, který určuje stupeň závislost mezi jevy při ordinálním (pořadovém) měření. Tento test zjišťuje, zdali existuje statisticky významná závislost mezi proměnnými. Koeficient může nabývat hodnot od 0 do ± 1 . Hodnota 0 vypovídá o tom, že mezi sledovanými jevy není žádný vztah. Čím více se hodnota koeficientu korelace blíží hodnotě 1 (nebo -1), tím těsnější vztah mezi jevy je

Chráska stanovuje přibližnou interpretaci hodnot korelačního koeficientu takto: naprostá závislost ($r = 1$), velmi vysoká závislost ($1 > r \geq 0,9$), vysoká závislost ($0,9 > r \geq 0,7$), střední závislost ($0,7 > r \geq 0,4$), nízká závislost ($0,4 > r \geq 0,2$), velmi slabá závislost ($0,2 > r \geq 0$), naprostá nezávislost ($r = 0$).⁵⁰

⁴⁹ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

⁵⁰ Tamtéž

17.2.1 Vyhodnocení dílčích výzkumných problémů

1. Jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami v názoru na předání informací o sexuálním životě od rodiny?

H₁₀: V množství předaných informací o sexuálním životě od rodiny mezi muži a ženami nejsou rozdíly.

H_{1A}: Ženy získávají od rodiny více informací než muži.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (vliv-sociokulturních-podmínek-n v Importován z C:\Doc Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 2,47764, sv=4, p=,648645						
Jste?	Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě? spíše ne	Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě? nevím	Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě? spíše ano	Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě? rozhodně ano	Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě? rozhodně ne	Řádk. součty
žena	54,4000	6,21714	34,9714	15,5428	24,8685	136,000
muž	15,6000	1,78285	10,0285	4,45714	7,13143	39,0000
Vš.skup.	70,0000	8,00000	45,0000	20,0000	32,0000	175,000

Tabulka č. 2 Kontingenční tabulka pro 1. dílčí výzkumný problém

Z výpočtu p je jasné, že p 0,648645 je větší než 0,05, proto nezamítáme nulovou hypotézu, která říká, že v předaných informací o sexuálním životě od rodiny mezi muži a ženami nejsou rozdíly.

Platnost Hypotézy H₁ se nepotvrdila.

2. Jaké jsou rozdíly ve věku mezi věřícími a nevěřícími v zahájení pohlavního styku?

H₂₀: Mezi věřícími a nevěřícími nejsou rozdíly v době zahájení pohlavního styku.

H_{2A}: Nevěřící zahajují pohlavní styk dříve než věřící.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (vliv-sociokulturních-podmínek-n v Importován z C:\Documents and Settings\OSOBA\l Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 9,86270, sv=5, p=,079230							
Jste věřící?	V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk? po 18 roce	V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk? před 15 rokem	V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk? 40313	V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk? 40314	V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk? 40315	V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk? 40316	Řádk. součty
ano	17,6812	3,88125	9,0562	13,3687	14,6625	10,3500	69,0000
ne	23,3187	5,11875	11,9437	17,6312	19,3375	13,6500	91,0000
Vš.skup.	41,0000	9,00000	21,0000	31,0000	34,0000	24,0000	160,000

Tabulka č. 3 Kontingenční tabulka pro 2. dílčí výzkumný problém

Z výpočtu p je jasné, že p 0,79230 je větší než 0,05, proto nezamítáme nulovou hypotézu, která říká, že mezi věřícími a nevěřícími nejsou rozdíly v době zahájení pohlavního styku. Platnost hypotézy H2 se nepotvrdila.

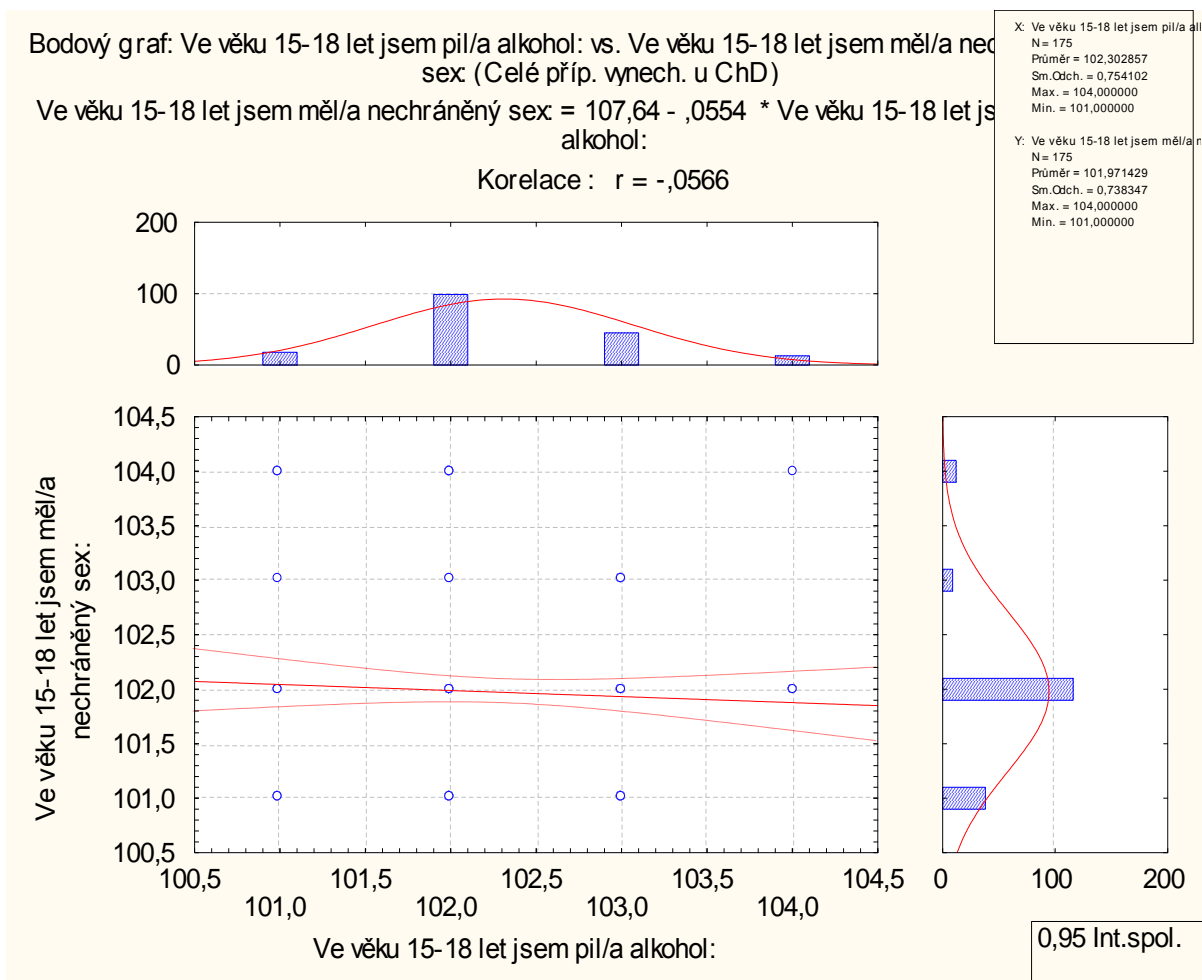
3. Jaký je vztah mezi frekvencí nechráněného pohlavního styku mezi a užíváním alkoholu?

H₃₀: Mezi pitím alkoholu a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech není statisticky významná souvislost.

H_{3A}: Mezi pitím alkoholu a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech je statisticky významná souvislost.

Proměnná	Korelace (vliv-sociokulturních-podmínek-n v lm Označ. korelace jsou významné na hlad. p < , N=175 (Celé případy vynechány u ChD)	
	Ve věku 15-18 let jsem měl/a nechráněný sex:	
Ve věku 15-18 let jsem pil/a alkohol:		-0,06

Tabulka č. 4 Koeficient korelace pro 3. dílčí výzkumný problém

Graf č. 1 Bodový graf korelace pro 3. dílčí výzkumný problém

Koeficient korelace pro sledované jevy byl vypočítán – 0,06. Nezamítáme proto nulovou hypotézu, která říká, že mezi pitím alkoholu a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech není statisticky významná souvislost.

Platnost hypotézy H3 se nepotvrdila.

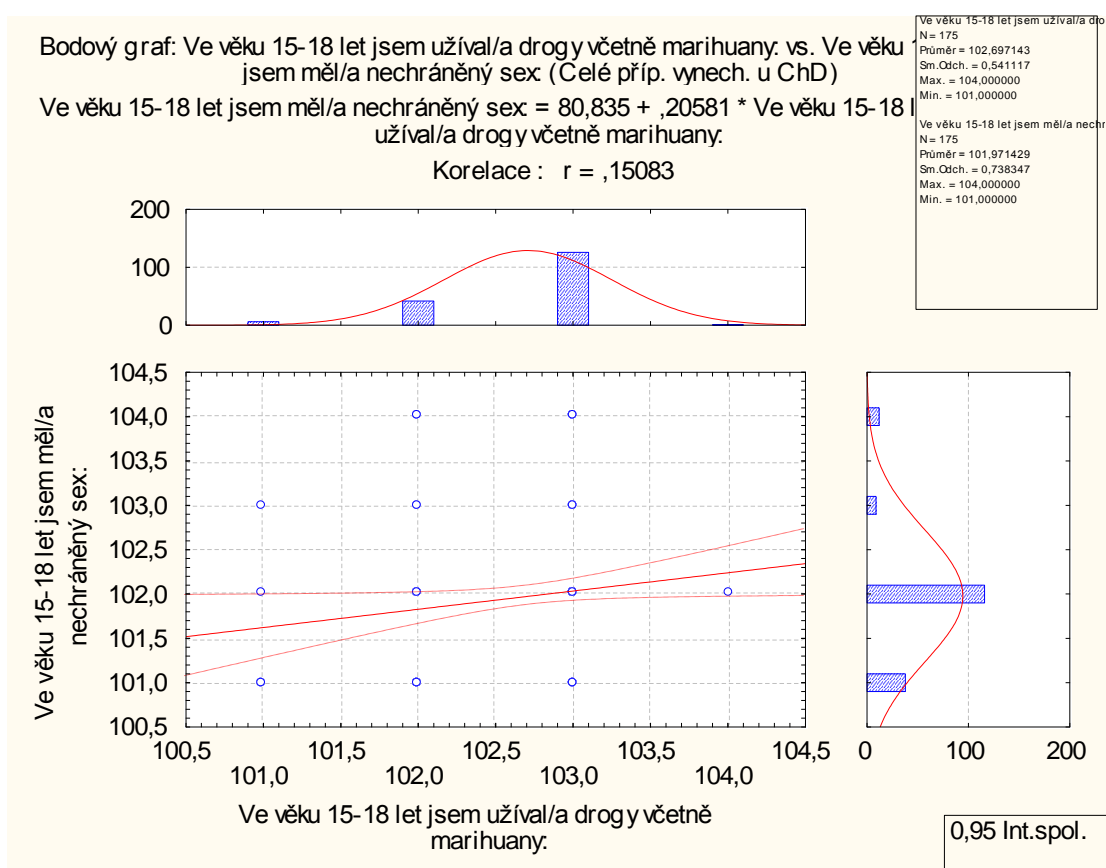
4. Jaký je vztah mezi frekvencí nechráněného pohlavního styku a užíváním drog?

H₄₀: Mezi užíváním drog a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech není statisticky významná souvislost.

H_{4A}: Mezi užíváním drog a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech je statisticky významná souvislost.

		Korelace (vliv-sociokulturních-podmínek) Označ. korelace jsou významné na hladině N=175 (Celé případy vynechány u ChD)
Proměnná	Ve věku 15-18 let jsem měl/a drogy včetně marihuany:	Ve věku 15-18 let jsem měl/a nechráněný sex: 0,15

Tabulka č. 5 Koeficient korelace pro 4. dílčí výzkumný problém

Graf č. 2 Bodový graf korelace pro 4. dílčí výzkumný problém

Koeficient korelace pro sledované jevy byl vypočítán 0,15. Nezamítáme proto nulovou hypotézu, která říká, že mezi užíváním drog a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech není statisticky významná souvislost.

Platnost hypotézy H4 se nepotvrdila.

5. Jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami v získávání informací o sexuálním životě?

H₅₀: Mezi muži a ženami v nejčastějším zdroji získávání informací o sexuálním životě nejsou rozdíly.

H_{5A}: Mezi muži a ženami jsou rozdíly v nejčastějším zdroji získávání informací o sexuálním životě.

Nezávisle proměnná: pohlaví (muž - žena).

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (vliv-sociokulturních-podmínek-n v Importován z C:\Documents and Settings\OSOBA\Plocha\vliv- Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 12,2024, sv=6, p=,057614								
Jste?	Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.) přátelé	Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.) internet	Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.) televize	Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.) tisk	Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.) škola	Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.) jiné	Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.) rodina	Řádk. součty
žena	48,9600	14,7657	3,88571	27,2000	20,9828	6,99428	13,2114	136,000
muž	14,0400	4,2342	1,11428	7,8000	6,0171	2,00571	3,7885	39,000
Vš.skup.	63,0000	19,0000	5,00000	35,0000	27,0000	9,00000	17,0000	175,000

Tabulka č. 6 Kontingenční tabulka pro 5. dílčí výzkumný problém

Z výpočtu p je jasné, že p 0,057614 je větší než 0,05, proto nezamítáme nulovou hypotézu, která říká, že Mezi muži a ženami v nejčastějším zdroji získávání informací o sexuálním životě nejsou rozdíly.

Platnost hypotézy H₅ se nepotvrdila.

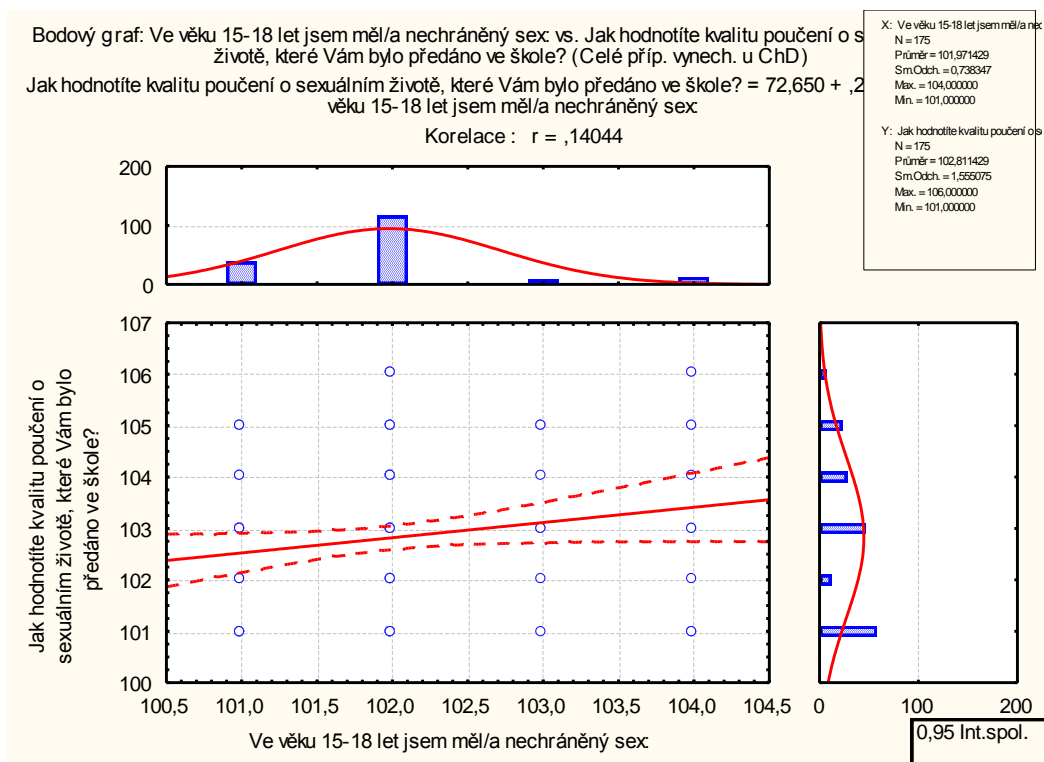
6. Jaká je souvislost mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení o sexuálním životě ve škole?

H₆₀: Mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení o sexuálním životě ve škole není statisticky významná souvislost.

H_{6A}: Mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení o sexuálním životě ve škole je statisticky významná souvislost.

Korelace (vliv-sociokulturních-podmínek)	
Označ. korelace jsou významné na hladině $\alpha = 0,05$ (Celé případy vynechány u ChD)	
Proměnná	Jak hodnotíte kvalitu poučení o sexuálním životě, které Vám bylo předáno ve škole?
Ve věku 15-18 let jsem měl/a nechráněný sex:	0,14

Tabulka č. 7 Koeficient korelace pro 6. dílčí výzkumný problém

Graf č. 3 Bodový graf korelace pro 6. dílčí výzkumný problém

Koeficient korelace pro sledované jevy byl vypočítán 0,14. Nezamítáme proto nulovou hypotézu, která říká, že mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení o sexuálním životě ve škole není statisticky významná souvislost..

Platnost hypotézy H6 se nepotvrdila.

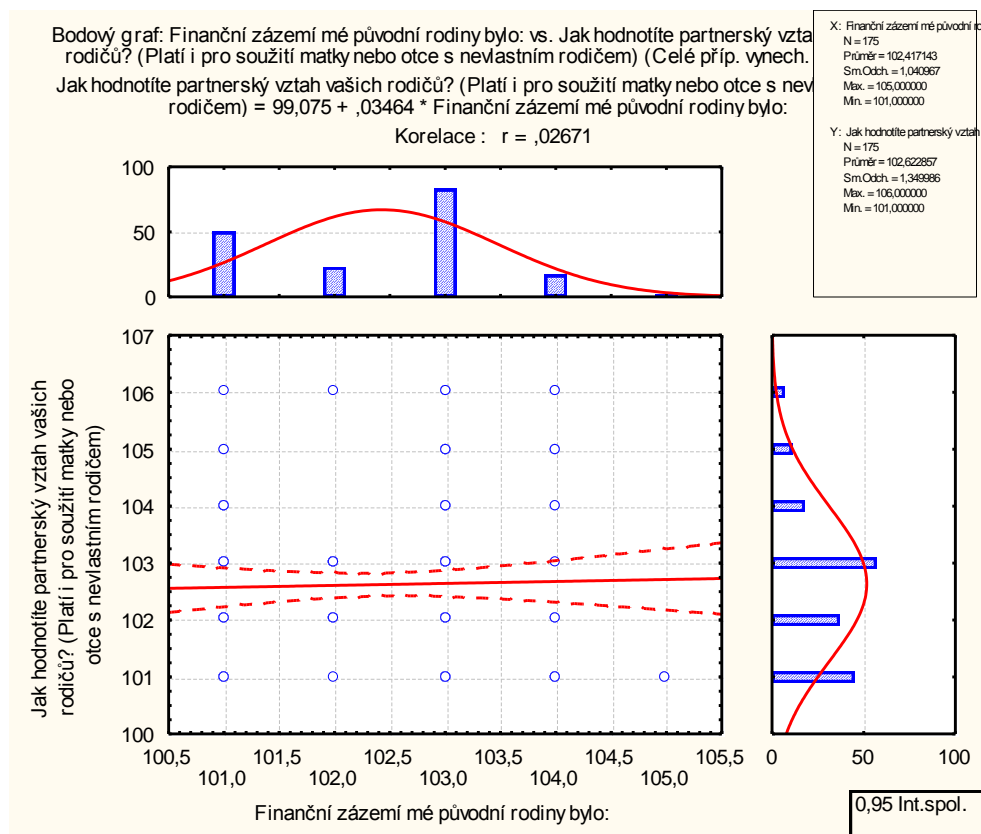
7. Jaká je souvislost mezi finančním zázemím rodiny a partnerským vztahem rodičů?

H7₀: Mezi finančním zázemím rodiny a partnerským vztahem rodičů není statisticky významná souvislost.

H7_A: Mezi finančním zázemím rodiny a partnerským vztahem rodičů je statisticky významná souvislost.

Proměnná	Korelace (vliv-sociokulturních-podmínek) Označ. korelace jsou významné na h N=175 (Celé případy vynechány u Ch	
	Jak hodnotíte partnerský vztah vašich rodičů? (Platí i pro soužití matky nebo otce s nevlastním rodičem)	
Finanční zázemí mé původní rodiny bylo:		0,03

Tabulka č. 8 Koeficient korelace pro 7. dílčí výzkumný problém

Graf č. 4 Bodový graf korelace pro 7. dílčí výzkumný problém

Koeficient korelace pro sledované jevy byl vypočítán 0,03. Nezamítáme proto nulovou hypotézu, která říká, že mezi finančním zázemím rodiny a partnerským vztahem rodičů je statisticky významná souvislost.

Platnost hypotézy H7 se nepotvrdila.

8. Jaké jsou rozdíly mezi respondenty s partnerem a bez partnera v hodnocení rodinného prostředí, ve kterém vyrůstali?

H8₀: Mezi respondenty, kteří jsou dlouhodobě bez partnera a respondenty žijícími v uspokojivém partnerském vztahu, nejsou rozdíly v hodnocení rodinného prostředí, ve kterém vyrůstali.

H8_A: Respondenti bez partnera hodnotí rodinné prostředí, ve kterém vyrůstali, jako špatné.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (vliv-sociokulturních-podmínek) Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 7,69376, sv=4, p=,103472			
Jak hodnotíte rodinné prostředí, ve kterém jste vyrůstal?	Máte v současné době stálého partnera? ne	Máte v současné době stálého partnera? ano	Řádk. součty
neutrální	8,91429	21,0857	30,0000
spíše dobré	16,3429	38,6571	55,0000
velmi dobré	22,5829	53,4171	76,0000
spíše špatné	3,8629	9,1371	13,0000
velmi špatné	0,2971	0,7029	1,0000
Vš.skup.	52,0000	123,000	175,000

Tabulka č. 9 Kontingenční tabulka pro 8. dílčí výzkumný problém

Z výpočtu p je jasné, že p 0,103472 je větší než 0,05, proto nezamítáme nulovou hypotézu, která říká, že mezi respondenty, kteří jsou dlouhodobě bez partnera a respondenty žijícími v uspokojivém partnerském vztahu, nejsou rozdíly v hodnocení rodinného prostředí, ve kterém vyrůstali.

Platnost hypotézy H8 se nepotvrdila.

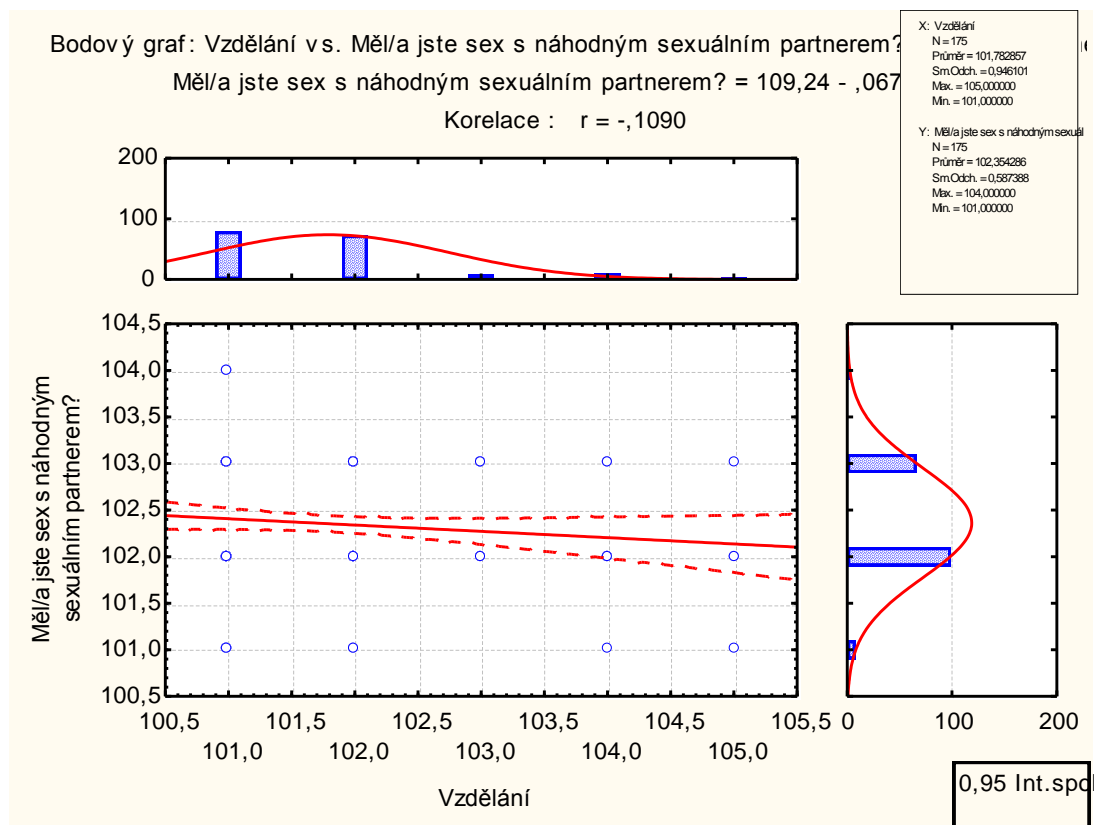
9. Jaká je souvislost mezi vzděláním a sexem s náhodnými partnery?

H₀: Mezi vzděláním a sexem s náhodnými partnery není statisticky významná souvislost.

H_{9A}: Mezi vzděláním a sexem s náhodnými partnery je statisticky významná souvislost.

Korelace (vliv-sociokulturních-podmínek-n v Impor Označ. korelace jsou významné na hlad. p < ,050 N=175 (Celé případy vynechány u ChD)	
Proměnná	Měl/a jste sex s náhodným sexuálním partnerem?
Vzdělání	-0,11

Tabulka č. 10 Koeficient korelace pro 9. dílčí výzkumný problém

Graf č. 5 Bodový graf korelace pro 9. dílčí výzkumný problém

Koeficient korelace pro sledované jevy byl vypočítán -0,11. Nezamítáme proto nulovou hypotézu, která říká, že Mezi vzděláním a sexem s náhodnými partnery není statisticky významná souvislost.

Platnost hypotézy H9 se nepotvrdila.

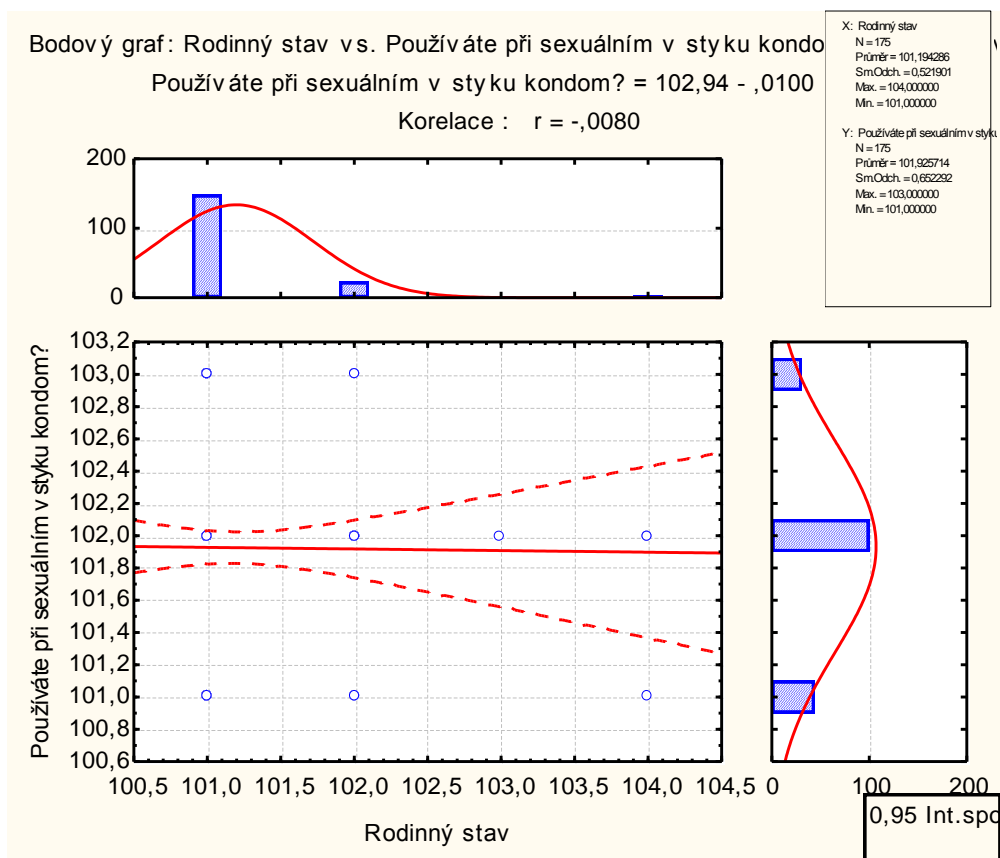
10. Jaká je souvislost mezi používáním kondomu při sexu a rodinný stavem?

H10₀: Mezi rodinným stavem a používání kondomu není statisticky významná souvislost.

H10_A: Mezi rodinným stavem a používáním kondomu je statisticky významná souvislost.

Korelace (vliv-sociokulturních-podmínek-n v Im Označ. korelace jsou významné na hlad. p < , N=175 (Celé případy vynechány u ChD)	
Proměnná	Používáte při sexuálním v styku kondom?
Rodinný stav	-0,01

Tabulka č. 11 Koeficient korelace pro 10. dílčí výzkumný problém

Graf č. 6 Bodový graf korelace pro 10. dílčí výzkumný problém

Koeficient korelace pro sledované jevy byl vypočítán -0,01. Nezamítáme proto nulovou hypotézu, která říká, že mezi rodinným stavem a používání kondomu není statisticky významná souvislost.

Platnost hypotézy H10 se nepotvrdila.

18. Závěr k dotazníkovému šetření

Při zkoumání dílčích výzkumných problémů se žádná z daných hypotéz nepotvrdila. Bylo zjištěno, že hypotéza H1, která říká, ženy získávají od rodiny více informací než muži, se nepotvrdila. Hypotéza H2 která zní, že nevěřící zahajují pohlavní styk dříve než věřící, se také nepotvrdila. Ani tvrzení, že mezi pitím alkoholu a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech je statisticky významná souvislost, čili hypotéza H3 se nepotvrdila. Dalším zjištěním bylo, že mezi užíváním drog a frekvencí nechráněného styku v 15-18 letech není statisticky významná souvislost, proto se také hypotéza H4 nepotvrdila. Hypotéza H5, která říká, že mezi muži a ženami jsou rozdíly v nejčastějším zdroji získávání informací o sexuálním životě, se nepotvrdila. Pokud jde o zjištění, jaká je souvislost mezi praktikováním nechráněného sexu v 15-18 letech a kvalitou poučení o sexuálním životě ve škole, tak se i tato hypotéza H6 nepotvrdila. Stejně tak se tedy nepotvrdily ani hypotézy H7-H10, které jsou výše zmíněny a zobrazeny.

Tyto informace nejsou definitivním soudem, ale mohou být podnětem pro hlubší výzkum. Za nejdůležitější zjištění považuji, že většina respondentů nepoužívá chráněný sex (viz graf č. 13), kdy ze 175 respondentů odpovědělo 100, tedy 57 % dotazovaných, kteří nepoužívají kondom.

19. Sexuální chování v ČR – situace a trendy

Autoři Petr Weiss a Jaroslav Zvěřina předkládají základní informace o současné podobě sexuálního chování a dalších jevů s ním spojených v České republice s důrazem na vývoj v devadesátých letech 20. století.

K výrazným změnám v oblasti sexuálního chování tyto autoři mimo jiné poznamenávají „Většina provedených výzkumů u nás i ve světě svědčí o závažných změnách, jež se v posledních desetiletích projevují v sexuálním chování lidí v souvislosti se změnami sexuální morálky, ve spojitosti s vyrovnáváním standardů mužské a ženské role i s epidemií HIV/AIDS. Sexuální chování mládeže je odlišné od sexuálního chování předchozích generací v mnoha

podstatných charakteristikách. Na základě poznatků získaných z uvedených průzkumů sexuálního chování v posledních desetiletích lze charakterizovat některé hlavní obecné trendy v této oblasti: a) posouvání zahájení pohlavního života do stále nižších věkových kategorií (snižování věku koitálního debutu), b) současné zvyšování věku prvního sňatku, c) s tím související nárůst počtu sexuálních partnerů (i když některé výzkumy v evropských zemích naznačují v posledních letech opačný trend v souvislosti s epidemií HIV/AIDS), d) nárůst předmanželských sexuálních zkušeností (které se stávají v podstatě univerzálními), e) sblížování věku prvního styku a částečně i počtu sexuálních partnerů u mužů a žen, f) zvyšování počtu adolescentů zahajujících pohlavní život před věkem zákonným, g) odpovědnější antikoncepční chování a vyšší počet pravidelných uživatelů kondomů u příslušníků mladší generace, a to jak při zahajování pohlavního života, tak i při pravidelných sexuálních stycích.“⁵¹

19.1 Porovnání chování adolescentů v ČR a v zahraničí a možné odůvodnění tohoto chování

K sexuálnímu chování adolescentů v ČR a zahraničí pak Petr Macek poznamenává: „Z mezinárodních srovnání vyplývá, že čeští adolescenti jsou promiskuitnější než jejich západoevropští či američtí vrstevníci.“⁵²

Právě v případě srovnávání ČR se zeměmi západní Evropy a U.S.A. je velmi vhodné zmínit kromě vyšší míry vzdělanosti těchto zemí (jejíž vyšší kvalita je minimálně diskutabilní) také další dva velmi silné – ne-li právě nejzásadnější a určující vlivy charakteristické pro tyto země. Jeden z těchto vlivů působících na tamní společnost a tedy logicky i na mládež může mít například vyšší podíl věřících obyvatel a tedy mnohem nižší míra ateismu – který je tak typický pro ČR i ve srovnání s východními zeměmi. A další - neméně podstatnou příčinou v rozdílnosti sexuálního chování a postojů mladých lidí u nás a „na západě“ může být také skutečnost, že v těchto zemích má již dlouhodobější tradici konzumní

⁵¹ WEISS, P., ZVĚŘINA, J. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Portál, 2001, 56 s. ISBN 80-7178-558-X.

⁵² MACEK, P. Adolescence. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 45 s. ISBN 80-7178-348-X.

kultura, jejímž negativním vlivům se tamní mladí lidé dokážou lépe ubránit, umí se v ní lépe orientovat, do této společnosti totiž na rozdíl od české mládeže vstoupili s jakýmsi pomyslným know-how, jsou na tuto společnost tedy mnohem lépe připraveni – mimo jiné především díky výchově rodičů a celkově starší generaci, která se v této konzumní společnosti – tedy určitému typu kultury, který s sebou nese ruku v ruce vedle četných výhod také celou řadu větších či menších rizik – naučila orientovat díky prostřednictvím vlastních zkušeností a vlastním přirozeným procesem učení a předávání kulturních hodnot. Právě toto předávání kulturních hodnot je velmi podstatnou podmínkou pro úspěšnou adaptaci další generace na stávající sociální a přirozené podmínky, pokud tedy platí „status quo“ – tj. pokud se tyto podmínky extrémněji nemění).

Mladí lidé v těchto zemích mají tedy z vývojového hlediska jistou výhodu – nebo náskok, který spočívá jak v jejich hodnotách duchovních – tedy náboženských, tak také v onom již zmíněném kulturním – především však sociálním know-how převzatého od starších generací, která se na společenské podmínky adaptovala již dříve.

Skutečným jádrem problému tedy není informovanost, ta je totiž v naší společnosti dostatečná, také prevence proti rizikovému chování přichází včas, avšak přichází k nám s žádoucí intenzitou a účinkem, je-li jejím zdrojem pouze škola, která nemůže ani zdaleka nahradit vliv rodiny? Může být tato školní prevence dostatečně účinná, je-li pak již v každodenním životě zcela protikladným mediálním obrazem, který vytváří sdělovací prostředky? Skutečným problémem není informovanost či vzdělanost – ta u nás není o nic menší než v západních zemích – skutečný problém naší společnosti spočívá zejména v sociálních a kulturních hodnotách, jejichž zdrojem je celá společnost, ale především funkční a kvalitní rodina.

Proč se preventivní opatření prováděná na školách v tak velké míře míjí účinkem? Jedním z hlavních důvodů je ten, že tato prevence je zaměřena spíše „teoreticky“ a navíc bývá často jednorázová. Tato prevence nebyla natolik silná, aby odolala neustále se vzrůstajícímu tlaku konzumní společnosti, kde jednu z hlavních rolí pro utváření hodnot a postojů ke společnosti hrají média, která nám skutečnou realitu zcela zkreslují – tedy i tu týkající se sexuálního a partnerského soužití.

Tato školská teoretická příprava pro život se mívá účinkem hned z několika důvodů, a hlavním důvodem je to, že jen stěží mohou zabránit potřebě velké části mladých lidí si určité věci vyzkoušet a dalším problémem je fakt, že tato prevence – objektivní seznámení s problematikou spojenou s obdobím dospívání - není natolik „mediálně silná“ a má tedy často jen minimální účinek proti tzv. zkreslené mediální realitě, která se stává teprve tehdy škodlivou, začne-li být brána vážně. V souladu s touto hypotézou jsou také poznatky z psychologie učení, které jasně říkají, že, jednou vidět má mnohem větší účinek než stokrát slyšet. Jaký tedy může mít účinek několikeré vyslyšení pár dobrých rad oproti tisíckrát za den představované realitě, která vypadá naprosto jinak? Nejen v současnosti, ale v prakticky v každé době má hlavní vliv na utváření postojů a jednání člověka určité médium – médiem pak může být jakákoli osoba, kolektiv, instituce či jakýkoli jiný zdroj, který nám poskytuje určitý informační potenciál s určitou kvalitativní a kvantitativní hodnotou. V dnešní době představují nejmasovější informační potenciál sdělovací prostředky (je zde třeba však připomenout, že nepředstavují nejsilnější – nebo nejvlivnější zdroj informací tolik podstatných pro utváření osobnosti, tento zdroj stále představuje v našich zeměpisných šířkách především rodina, ale vzhledem k neustále stoupající krizi rodiny, tuto jednu z primárních a tedy jen těžko zastupitelných funkcí rodiny zprostředkovávají jiná média, jejichž kvalitativní informační hodnota bývá velmi nízká, popř. zkreslená, hovořím zde o takových škodlivých zdrojích informací, jako jsou starší, popř. „zkušenější“ spolužáci a kamarádi a sdělovací prostředky. Ve srovnání s těmito nesmírně silnými všudypřítomnými a „věčnými“ zdroji informací má školní prevence jen slabý účinek, jak dokládají i následující statistické údaje: „Světová zdravotnická organizace rovněž na základě 35 rozsáhlých studií konstatovala, že sexuální výchova vede v sexuálních aktivitách mladých lidí k přijetí bezpečnějších sexuálních praktik (10 studií), k odkladu zahájení sexuálního života a ke snížení celkové sexuální aktivity (6 studií), a současně potvrdila, že přístup k poradenství a ke službám v oblasti antikoncepce nevedl k časnější nebo zvýšené sexuální aktivitě dospívajících (2 studie). Zbývajících 17 studií přitom

neprokázalo ani vzestup, ani pokles sexuální aktivity mladých lidí pod vlivem sexuální výchovy.“⁵³

⁵³ WEISS, P., ZVĚŘINA, J. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Portál, 2001, 26-27s. ISBN 80-7178-558-X.

20. Závěr a diskuse

Hned na začátku je potřeba si uvědomit, jaká cílová populace je zkoumaná. V tomto výzkumu je zastoupeno velké množství vysokoškoláků, dále demografické složení obyvatelstva, které je zkoumáno ze dvou krajů České republiky a například právě to může zkreslit výsledky. V příštím šetření už bych postupovala naprosto jinak. Zajímavé by bylo např. samostatné zkoumání vysokoškoláků ze stejného kraje, univerzity, semináře atd.

Také je hodně důležité, jaký způsob techniky sběru dat je použit, jestli přímou nebo nepřímou techniku. Zde byla použita nepřímá technika a to rozhovor v předvýzkumu a dotazník v samotném výzkumu. Dle mého názoru je důležité kombinovat oba přístupy. V této práci byli v předvýzkumu použiti pouze čtyři respondenti, při příštím šetření už bych použila více dotazovaných, protože z tak malého vzorku je pak obtížné zpracovávání. Ovšem tady bylo hlavním cílem předvýzkumu, zda dotazovaní rozumí otázkám v dotazníku, a to se potvrdilo.

Svou koncepcí se tato práce snažila zabývat vlivem sociokulturních podmínek a rizikového chování v oblasti sexuality. Často se setkáváme se zvýšeným rizikovým chováním v oblasti sexuality, ovšem sociokulturní podmínky mají také vliv na utváření jedinců pocházejících z kvalitního rodinného prostředí či kvalitně informovanými v dané problematice – tj. rodinou a školou. Nejen v této diplomové práci se setkáváme s případy, kdy se jedinci se stejnými sociálními podmínkami a vlivy chovají naprosto odlišně a naopak s jedinci vycházejících z odlišných sociálních podmínek a vlivů, jejichž chování je totožné. Toto jsou hlavní nedostatky kvantitativního průzkumu.

Pozn.: Viz. také kapitola 4 Diskuse – K zázemí rodiny, k poučení o sexuální výchově ve škole a k rizikovému chování ve věku 15-18 let.

20.1 Doporučení pro zlepšení situace

Tato práce ukazuje, jak při dnešním shonu a uspěchané době jen málo rodičů naslouchá problémům svých dětí. Rodiče si dostatečně neuvědomují své nezastupitelné místo ve výchovném procesu a mnohdy zde nenalézají jejich empatii.

Novým impulzem by mohla být spolupráce rodičů a pedagogů na třídních schůzkách, kde se sejde větší počet rodičů. Zde by mohla probíhat větší vzájemná osvěta, jak ze strany školy, tak ze strany rodičů.

Proškolení pedagogové by mohli doporučit rodičům různé formy komunikace s jejich dětmi tak, aby tento negativní trend ustoupil a vytvořila se vzájemná důvěra mezi nimi a dospívajícími jedinci.

SEZNAM ZDROJŮ A POUŽITÉ LITERATURY

- 1 AUGUSTYN, J. Sexualita v našem životě: Průvodce při poznávání a formování vlastní sexuality. 1. vyd. v KN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, 208 s. ISBN 80-85527-99-5.
- 2 BAGBY, E. Rodinná socializácia a poruchy osobnosti. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1983, 463 s. ISBN 80-08-02498-4.
- 3 BRTNÍKOVÁ, M. Sex? AIDS! Praha: Horizont, 1989. 152 s. ISBN 80-7012-021-5.
- 4 CAPPONI, V., HAJNOVÁ R., NOVÁK, T.: Sexuologický slovník. Praha: Grada 1994, 149 s. ISBN 80-7169-115-1.
- 5 DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 2002, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- 6 GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- 7 HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Psychologický slovník. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, 774 s. ISBN 80-7178-303-X.
- 8 CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- 9 KRATOCHVÍL, S. Sexuální dysfunkce: příčiny a léčba. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2003, 209 s. Psyché. ISBN 80-247-0203-7.

- 10 LABUSOVÁ, Eva. Sexuální výchova v ČR [online]. 2/2008 [cit. 2010-12-02]. Sexuální výchova v ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.azrodina.cz/2441-sexualni-vychova-v-cr>.
- 11 LANGMEIER, J. Vývojová psychologie pro dětské lékaře. Vyd. 1. Praha: Avicenum, 1983, 192 s. ISBN 80-90 1549-0-5.
- 12 MACHOVÁ, J. HAMANOVÁ, J., Reprodukční zdraví v dospívání. Jinočany: H&H, 2002, 228 s. ISBN 80-86022-94-3.
- 13 MACEK, P. Adolescence. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 207 s. ISBN 80-7178-348-X.
- 14 MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996, 144 s. ISBN 80-7367-325-8.
- 15 ORVIN, G. H. Dospívání. kniha pro rodiče. Praha: Grada, 2001. 180 s. ISBN: 80-2470-124-3.
- 16 RYDLO, J. Sexuální výchova v programu školy. In Vedení školy. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. r. o. 1999, 147 s, ISBN 80-902189-0-3.
- 17 SKALKOVÁ, H., a kol. Genderovou optikou: zaměřeno na český vzdělávací systém. Praha: Gender Studies, 2008, s. 23. ISBN 978 80 86520 28 5.
- 18 Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny. 2. upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, 116 s. Sociologické pojmosloví. Sv. 1. ISBN 80-85850-03-6.

- 19 ŠILEROVÁ, L. Sexuální výchova – Jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě. Praha: Grada Publishing, 2003, 103 s. ISBN 80-247-0291-6.
- 20 ŠIMEK, J. Lidské pudy a emoce: Jak jim porozumět a jak s nimi žít. Praha: Lidové noviny, 1995, 215 s. ISBN 80-7106-121-2.
- 21 UZEL, R. Sexuální výchova. Vzdělávací institut ochrany dětí. 2006. 28 s. ISBN 80-86991-69-5.
- 22 UZEL, R. Sexuální výchova u nás a v Evropě. In: *4. kongres k sexuální výchově v České republice*. Praha: SPRSV, 1996, s. 62.
- 23 VÁGNEROVÁ, M. Psychologie problémového dítěte školního věku. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997, 170 s. ISBN 80-7184-487-X.
- 24 VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 353 s. ISBN 80-7184-317-2.
- 25 VÁLKOVÁ, Hana. O sexu se na základních školách mluvit bude. Nejprve ale s rodiči.. IDnes.cz : Zprávy [online]. 2010, 1, [cit. 2010-12-03]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/o-sexu-se-na-zakladnich-skolach-mluvit-bude-nejprve-ale-s-rodici-pv8-/domaci.asp?c=A100806_173112_domaci_hv>.
- 26 VIŠŇOVSKÝ, L., Kačáni, V. Základy školskej pedagogiky. Bratislava: IRIS 2002. 227 s. ISBN 80- 89018.254.
- 27 VÝROSTL, J. Aplikovaná sociální psychologie. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 165 s. ISBN 80-7178-272-6.
- 28 WEISS, P., ZVĚŘINA, J. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 159 s. ISBN 80-7178-558-X.

- 29 ZVĚŘINA, J. Sexuologie (nejen pro lékaře). 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, 287 s. ISBN 80-7504-264-5.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

sš střední škola

Σ suma

% procenta

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1. Odpovědi na otázku 1.....	55
Obr. č. 2. Odpovědi na otázku 2.....	56
Obr. č. 3. Odpovědi na otázku 3.....	57
Obr. č. 4. Odpovědi na otázku 4.....	58
Obr. č. 5. Odpovědi na otázku 5.....	59
Obr. č. 6. Odpovědi na otázku 6.....	60
Obr. č. 7. Odpovědi na otázku 7.....	61
Obr. č. 8. Odpovědi na otázku 8.....	62
Obr. č. 9. Odpovědi na otázku 9.....	63
Obr. č. 10. Odpovědi na otázku 10.....	64
Obr. č. 11. Odpovědi na otázku 11.....	65
Obr. č. 12. Odpovědi na otázku 12.....	66
Obr. č. 13. Odpovědi na otázku 13.....	67
Obr. č. 14. Odpovědi na otázku 14.....	68
Obr. č. 15. Odpovědi na otázku 15.....	69
Obr. č. 16. Odpovědi na otázku 16.....	70
Obr. č. 17. Odpovědi na otázku 17.....	71
Obr. č. 18. Odpovědi na otázku 18.....	72
Obr. č. 19. Odpovědi na otázku 19.....	73
Obr. č. 20. Odpovědi na otázku 20.....	74

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Výsledný vzorek osob je pro větší přehlednost	35
Tabulka 2. Kontingenční tabulka pro 1. dílčí výzkumný problém	76
Tabulka 3. Kontingenční tabulka pro 2. dílčí výzkumný problém.....	77
Tabulka 4. Koeficient korelace pro 3. dílčí výzkumný problém.....	77
Tabulka 5. Koeficient korelace pro 4. dílčí výzkumný problém.....	79
Tabulka 6. Kontingenční tabulka pro 5. dílčí výzkumný problém.....	80
Tabulka 7. Koeficient korelace pro 6. dílčí výzkumný problém.....	81
Tabulka 8. Koeficient korelace pro 7. dílčí výzkumný problém.....	82
Tabulka 9. Kontingenční tabulka pro 8. dílčí výzkumný problém.....	84
Tabulka 10. Koeficient korelace pro 9. dílčí výzkumný problém.....	84
Tabulka 11. Koeficient korelace pro 10. dílčí výzkumný problém.....	86

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Bodový graf korelace pro 3. dílčí výzkumný problém.....	78
Graf č. 2 Bodový graf korelace pro 4. dílčí výzkumný problém.....	79
Graf č. 3 Bodový graf korelace pro 6. dílčí výzkumný problém.....	81
Graf č. 4 Bodový graf korelace pro 7. dílčí výzkumný problém.....	83
Graf č. 5 Bodový graf korelace pro 9. dílčí výzkumný problém.....	85
Graf č. 6 Bodový graf korelace pro 10. dílčí výzkumný problém.....	86

SEZNAM PŘÍLOH

P I Rozhovor - ukázka

P II Dotazník

PŘÍLOHA P I – Ukázka rozhovoru č. 1. - Stanislava K

Dobrý den!

Dobrý den, Katko.

Chtěla bych Vás poprosit o zodpovězení několika otázek, týkajících se předvýzkumu k mé diplomové práci na téma: Vliv sociokulturních podmínek na utváření postojů a rizikového chování v oblasti sexuality.

No, pokud to bude v mých silách... ☺

Jste věřící?

Spíše ne...Noo, věřím, že něco existuje, ale pokud to má být otázka víry, tak opravdu spíše ne.

Co je pro Vás z následujícího výčtu v partnerském vztahu nejdůležitější?

A/sex B/vzhled C/povaha D/důvěra E/peníze F/společné zájmy G/jiné

Noo, víte...Dneska je pro mě nejdůležitější opravdu důvěra, když jsem byla mladší a než poznala manžela, dávala jsem hodně i na zájmy a povahu, ale tak život nás naučí ☺

Považujete partnerský vztah vašich rodičů za svůj vzor?

A/ určitě ano B/ spíše ano C/ spíše ne D/ určitě ne F/ nevím

Ano... partnerský vztah rodičů spíše ano... za svůj vzor. Oni pro mne byli vždy vzorem a máme spolu i dodnes dobrý vztah... Teda hlavně s mámou, svou matku jsem vždy považovala z kamarádku, nebyly mezi námi žádné tajnosti v oblasti sexuality.

Jak hodnotíte rodinné prostředí, ve kterém jste vyrůstal?

A/velmi dobré B/spíše dobré C/ neutrální D/ spíše špatné F/ velmi špatné

Jak už jsem říkala v předchozí otázce, určitě spíše dobré...ono, všude máte nějaké problémy, to zas nemůžu říct, že by doma nebyly žádné problémy, ale tak jako dalo se to... a tedy spíše dobré, kdybych měla tady vybrat.

Finanční zázemí mé původní rodiny bylo:

A/ velmi dobré B/dobré C/ neutrální D/ špatné F/velmi špatné

To bych řekla, že taky dobré, finanční situace u nás byla vždy skromná, ale myslím, že jsme nikdo z nás nestrádali. Byli jsme tři sourozenci a měli jsme vždy věci do školy, šaty, akorát jsme teda nemohli mít nějaký ten luxus, to si zas naši dovolit nemohli.

Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě?

A/ rozhodně ano B/ spíše ano C/spíše ne D/ rozhodně ne E/ nevím

Ano, řekla bych, že spíše ano... Tím, že jsme byly tři holky a naši měli možná i strach, teda hlavně máma, tak si myslím, že doma jsme o sexu docela otevřeně mluvili.

V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk:

A/před 15 rokem B/ v 15 C/ v 16 D/ v 17 E/v 18 F/ po 18

☺ Tady musím odpovědět? ☺ Ano, já vím, říkala jste, že to bude anonymní...noo, vzpomínám si na to moc dobře ☺ Byl to docela trapas ☺ Noo, tak moje první milování proběhlo v 16ti a ještě teď si na to pamatuju ☺

Ve věku 15-18 let jsem pil/a alkohol:

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

No a alkohol? ☺ Tak to zase joo, kdo z nás se nenapil, neříkám, že v těch 15ti letech, to asi později, ale ten teda jo a hlavně to byly takový ty akce jako diskotéky, narozeniny, Silvestr... znáte to ☺

Ve věku 15-18 let jsem užíval/a drogy: možná poznamenat včetně marihuany, protože ji někteří mladí neberou jako drogu)

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

Drogy?? To néé, jako ty možnosti už určitě byly, ale já jsem teda nevyzkoušela nic.

Ve věku 15-18 let jsem měl/a nechráněný sex:

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

Tak ten tam párkrát byl, ale tak třikrát, víc ne...

Jak hodnotíte partnerský vztah vašich rodičů? (Platí i pro soužití matky nebo otce s nevlastním rodičem)

A/ dobrý B/ spíše dobrý C/ průměrný D/spíše špatný špatný F/
rodiče nežijí v partnerském vztahu

Tak moji rodiče jsou spolu, v partnerském vztahu žijí a jak už jsem zmiňovala, a když se nad tím i znovu zamyslím, tak spíše dobrý.

Máte v současné době stálého partnera?

A/ ano B/ ne

☺ Ano, mám, jsem vdaná a myslím, že s manželem máme i pěkný vztah.

Používáte při sexuálním styku kondom?

A/ ano vždy B/ občas C/ ne

Noo, kondom jsme s manželem používali dřív, teď už ale ne... přece jen se už známe nějaký ten pátek ☺

Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.)

A/ škola B/ rodina C/ internet D/televize E/tisk F/přátelé G/jiné

Jak už jsme tady mluvily, myslím, že hlavně ta rodina, to prostě nebyl žádné tabu, mluvilo se o všem...Víte, nemyslím si, že by mi právě škola podala dostatečné informace. Učili jsme se takové to všeobecné, ale nějak do hloubky to nikdo nebral, ani nebyli takoví ti poradci ve školách jako teď, což si myslím, že je výhoda...No a jinak jsme zkoumali takový ty Bravíčka ☺ a spoustu věcí jsme si řekli mezi sebou,internet ještě nebyl tak častou záležitostí a vše bylo o přístupu, ale školu tedy hodnotím já, podle sebe velmi špatně.

S partnerským vztahem osob stejného pohlaví?

A/ souhlasím B/nesouhlasím C/ nevím

No, homosexuálové mi opravdu nevadí,. Zastávám názor, ať si každý žije, jak mu to vyhovuje ☺

Měl/a jste sex s náhodným sexuálním partnerem?

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

Ne, nikdy jsem neměla náhodného partnera.

Vzdělání:

- A/ základní B/ středoškolské bez maturity C/středoškolské s maturitou
D/ vyšší odborné E/ vysokoškolské (bakalář, magistr)

Vystudovala jsem Masarykovu univerzitu v Brně

PŘÍLOHA P II: DOTAZÍK

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Mazáčová a jsem studentkou Technické univerzity v Liberci. Obracím se na Vás s žádostí o pomoc a spolupráci na výzkumu mé diplomové práce. Ráda bych Vás tímto požádala o vyplnění dotazníku, je zcela anonymní. Vaše pravdivé zodpovězení otázek dotazníku je velmi důležité. Ujišťuji Vás, že Vaše odpovědi nebudou zneužity a poslouží pouze k výzkumným účelům. Dotazník je orientován na postoje a rizikové chování v oblasti sexuality. Pokud máte zájem o informace zjištěné na základě tohoto výzkumu, ráda Vám je poskytnu. Kontaktujte mne prosím na e-mailu: katerinamazacova@seznam.cz. Zakroužkujte prosím vždy jednu odpověď.

1. Jste věřící? A/ ano B/ ne

2. Co je pro Vás z následujícího výčtu v partnerském vztahu nejdůležitější?

A/sex B/vzhled C/povaha D/důvěra E/peníze F/ společné zájmy G/ jiné

3. Považujete partnerský vztah vašich rodičů za svůj vzor?

A/ určitě ano B/ spíše ano C/ spíše ne D/ určitě ne F/ nevím

4. Jak hodnotíte rodinné prostředí, ve kterém jste vyrůstal?

A/velmi dobré B/spíše dobré C/ neutrální D/ spíše špatné F/ velmi špatné

5. Finanční zázemí mé původní rodiny bylo:

A/ velmi dobré B/dobré C/ neutrální D/ špatné F/velmi špatné

6. Rodina Vám předala dostatek informací o sexuálním životě?

A/ rozhodně ano B/ spíše ano C/spíše ne D/ rozhodně ne E/ nevím

7. V kolika letech jste měl/a první pohlavní styk:

A/před 15 rokem	B/ v 15	C/ v 16	D/ v 17	E/	v 18
F/ po 18					

8. Ve věku 15-18 let jsem pil/a alkohol:

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

9. Ve věku 15-18 let jsem užíval/a drogy: možná poznamenat včetně marihuany, protože ji někteří mladí neberou jako drogu)

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

10. Ve věku 15-18 let jsem měl/a nechráněný sex:

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

11. Jak hodnotíte partnerský vztah vašich rodičů? (Platí i pro soužití matky nebo otce s nevlastním rodičem)

A/ dobrý B/ spíše dobrý C/ průměrný D/spíše špatný E/ špatný
F/ rodiče nežijí v partnerském vztahu

12. Máte v současné době stálého partnera?

A/ ano B/ ne

13. Používáte při sexuálním styku kondom?

A/ ano vždy B/ občas C/ne

14. Kde jste v adolescenci získal/a nejvíce informací o sexu (např. zahájení sexuálního života, antikoncepce, pohlavní choroby, sexuální zneužívání, atd.)

A/ škola B/ rodina C/ internet D/televize E/tisk F/přátelé
G/jiné

15. Jak hodnotíte kvalitu poučení o sexuálním životě, které Vám bylo předáno ve škole?

A/ velmi dobré B/ dobré C/průměrné D/spíše špatné E/ špatné
F/ žádné poučení ve škole neproběhlo

16. S partnerským vztahem osob stejného pohlaví?

A/ souhlasím B/nesouhlasím C/ nevím

17. Měl/a jste sex s náhodným sexuálním partnerem?

A/velmi často B/často C/ někdy D/nikdy

18. Pohlaví: A/ MUŽ B/ ŽENA

19. Vzdělání:

A/ základní B/ středoškolské bez maturity C/středoškolské s maturitou
D/ vyšší odborné E/ vysokoškolské (bakalář, magistr)

20. Rodinný stav:

A/ svobodný/á B/ ženatý/vdaná C/ rozvedený/á D/jiný

Děkuji za vyplnění.

odkaz web:

<http://vliv-sociokulturnich-podminek-na-rizikove-chovani-v-oblasti.vyplnto.cz/>